Æппæт бæстæты пролетартæ, баиу ут!

РАЕСТДЗИНАД

СЦКП-йы Цæгат Ирыстоны обкомы, Цæгат Ирыстоны АССР-йы Сæйраг Советы æмæ Министрты Советы органæн
Орган Северо-Осетинского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Северо-Осетинской АССР

Газет цæуын райдыдта 1923 азы 14 мартъийы

1990 АПРЕЛЬ — ХУЫМГÆНÆНЫ МÆЙ

10 ДЫЦЦÆГ № 69 (17751)

Арæзт 3 кап.

ИНФОРМАЦИОН ХЪУСЫНГÆНИНАГ

СЦКП-йы Цæгат Ирыстоны обкомы пленумы тыххæй

1990 азы 7 апрелы уыд СЦКП-йы Цæгат Ирыстоны обкомы X пленум. Уый æркаст «Облæстон партион организацийы дзуаппытæ æмæ æвзæрстытæ саразыны æмгъуыдтæ аивыны æмæ Цæгат Ирыстоны облæстон партион XXXIII конференцийы бонты фæткы тыххæй» фарстамæ. Пленумы доклад скодта СЦКП-йы Цæгат Ирыстоны обкомы дыккаг секретарь А. Г. Павленко.

Пленумы раныхас кодта СЦКП-йы Цæгат Ирыстоны обкомы фыццаг секретарь Галазты Æ. Х.

Пленум куыд бауынаффæ кодта, афтæмæй 1990 азы 21 мартъийы СЦКП-йы обкомы IX пленумы уынаффæтæ аивгæйæ, районты æмæ Орджоникидзейы горæты партион конференцитæ арæзт æрцæуынт апрелы кæрон — майы райдайæны, Цæгат Ирыстоны облæстон партион радон XXXIII конференци арæзт æрцæуæд 1990 азы 11—12 майы. Конференцийы боны фæткмæ хаст цæуынц ахæм фарстатæ:

1) Рацарæзты цыды æмæ облæстон партион организацийы хæсты тыххæй. СЦКП-йы обкомы дзуапп. Докладгæнæг — СЦКП-йы обкомы фыццаг секретарь Галазты Æ. Х.

2) Облæстон партион организацийы ревизион къамисы дзуапп. Докладгæнæг — облæстон партион ревизион къамисы сæрдар З. Г. Изотова.

3) СЦКП-йы Платформæ «Адæймагуарзон, демократон социализммæ» æмæ СЦКП-йы Уставы проекты тыххæй.

4.) Партийы облæстон комитеты æвзæрстытæ.

5) Облæстон партион организацийы контролон-ревизион къамисы æвзæрстытæ.

6) СЦКП-йы XXVIII съездмæ делегатты æвзæрстытæ.

Уыил СЦКП-йы обкомы пленумы куыст ахицæн.

ЦÆГАТ ИРЫСТОНЫ АССР-йы
СÆЙРАГ СОВЕТЫ ПРЕЗИДИУМЫ

У К А З

Цæгат Ирыстоны АССР-йы дыууадæсæм равзæрст Сæйраг Советы дыккаг сесси æрæмбырд кæныны тыххæй

Цæгат Ирыстоны АССР-йы Сæйраг Советы Президиум уынаффæ кæны:

Цæгат Ирыстоны АССР-йы дыууадæсæм равзæрст Сæйраг Советы дыккаг сесси арæзт æрцæуæд 1990 азы 17 апрелы г. Орджоникидзейы.

Цæгат Ирыстоны АССР-йы Сæйраг Советы сæрдар ГАЛАЗТЫ Æ.

Горæт Орджоникидзе,
1990 азы 7 апрель.

СЦКП-йы ЦК-йы 1990 азы мартъийы Пленумы сфидаргонд проект УАГÆВÆРД СЦКП-йы ЦЕНТРОН КОНТРОЛОН-РЕВИЗИОН КЪАМИСЫ ТЫХХÆЙ

1. СЦКП-йы Центрон контролон-ревизион къамисы (ЦКРК) æвзæрст цæуы партийы съезды æмæ йын у дзуалдзæттæг. Уый бæрæг кæны партийы программон документтæ æмæ СЦКП-йы Уставы партион съездты æмæ конференциты уынаффæтæ куыд æххæстгонд цæуынц, уый партион æгъдауы уавæр; мидпартион царды æмæ партион хæрзæгъдаудзинады уагæвæрдтæ. СЦКП-йы бюджет куыд æххæстгонд цæуы, уый, СЦКП-йы ЦК-йы, стæй йæ кусæндæттæ; куыстуæтты, рауагъдæдты финансонхæдзарадон архайд; æвзары партийæ аппарыны фæдыл хъæстытæ.

— Æххуыс кæны сæ куысты республикæты, крайты, облæсты æмæ иннæ партион организацийты контролон-ревизион къамистæн.

4. Центрон контролон-ревизион къамис æвзæрст цæуы, СЦКП-йы съезд цал адæймагæй бацамона, уалæй, цæдисон республикæты компартитæ, крайты æмæ облæсты партион организацитæ æмæ ССР Цæдисы Гæрзифтонг Тыхты партион органи-

разы куы нæ уа, уæд æм дыккаг хатт кæсы ЦКРК, райдиан партион организацийы минæвар дзы фæархайы, афтæмæй, уый фæстæ уынаффæ нымад цæуы сфидаргондыл.

— æвзары партийæ аппарыны тыххæй цæдисон республикæты ЦК-ты, партийы крайкомты æмæ обкомты, цæдисон республикæты компартиты, крайты æмæ облæстон контролон-ревизион къамисты уынаффæты фæдыл хъæстытæ.

— Æххуыс кæны сæ куысты республикæты, крайты, облæсты æмæ иннæ партион организацияты контролон-ревизион къамистæн.

коммунистæй. СЦКП-йы ЦКРК-мæ равзæрст коммунистæн уæвæн нæй партийы иннæ æвзаргæ центрон органты.

ЦКРК-йы пленарон æмбырдтæ арæзт цæуынц, куы бахъæуа, уæд, фæлæ афæдз дыууæ хаттæй къаддæр нæ.

Центрон контролон-ревизион къамисты уæнгтæ архайынц СЦКП-йы Центрон Ко-

ИС КВАРТАЛЫ ПЪЛАН!

Ногхъæуы Цæлыччы-фырты номыл колхозы фосдарджытæ ацы азы райдайæнæй фæстæмæ кæнынц хъазуатон фæллой. Фыццаг кварталы сæ паддзахадæн æхсыр ауæй кæнын хъуыд 210 тоннæйы æмæ йæ сæхæст кодтой 15 мартъимæ. Нъаланæй уæлæмæ ма ауæй кодтой 45 тоннæйы æхсыр.

Цæй фæрцы бафтыд сæ къухы ахæм æнтыстдзинад? Фыццаджыдæр, фосдарджытæ кусынц ног мадзалæй — арендæйæ, дуцгæ хъомтæн афоныл дæттынц рационмæ гæсгæ холлæгтæ. Уынмæ холлæгтæ рагацау куыстгонд цæуынц цехы æмæ сæ фос дæр хæрынц хорз. Алы хъуджы хыгъдмæ дæр суткæмæ æхсыр дуцынц 12—13 килограммы. Æртæ мæймæ та иу хъуджы хыгъдмæ æрдыгътой 1050 килограммы æхсыр. Ныртæккæ уал дзы ис 70 дзæргъы, 320 хъыбылы та дзидзайæн хæссынц. Афæдзы кæронмæ фермæйы уыдзæн 100 дзæргъы æмæ 1000 хъыбылы. Хуыты фермæ арендæйы райстой Демыраты Хъазыбег, Биганаты Батырбег æмæ Битарты Виталик.

Фæдзы фыццаг æмбисы пълан та дзидза уæй кæнынæй æххæстгонд æрцæудзæн майы.

Галтæм чи зыны, уыдоны къухы дæр æфты хорз æнтыстдзинæдтæ. Цгъойты Оля æмæ Челдыты Руслан хорз арæхсынц сæ куыстмæ. Уымæ гæсгæ суткæмæ алы галы уæзыл дæр бафты 600—650 граммы. Цæмæй дзидза уæй кæныны пълантæ фылдæртæй æххæст кæной, уый тыххæй зæронд фермæйы дарынц хуытæ. Ныртæккæ уал дзы ис 70 дзæргъы, 320 хъыбылы та дзидзайæн хæссынц. Афæдзы кæронмæ фермæйы уыдзæн 100 дзæргъы æмæ 1000 хъыбылы. Хуыты фермæ арендæйы райстой Демыраты Хъазыбег, Биганаты Батырбег æмæ Битарты Виталик.

КЪАДЗАТЫ Сослан.

НЫР ТА—НАРТХОР

Ацы боиты рæстæг кæд раив-баив кæны, уæддæр Цæлыччы совхоз «Октябры 50 азы» механизатортæ куыстæн бæрæг алы сахатæй дæр пайда кæнынц. Хæдзардзинæй æмæ сыл хорз æнтыстдзинæдтæ кæнынц. Æфсæдмæ дæр сæ ныр та—нартхор зартæ тагъд рæзынц. Цыбыр æмгъуыдтæм сагъд фесты хъæдыиды, нуры æмæ æвидæр халсартæ дæр.

Ныртæккæ хæдзарады механизатортæ зæхх цæттæ кæнынц æмæ сыл хорз æнтыстдзинæдтæ кæнынц. Æфсæдмæ дæр куыддæр фæхус, афтæ зæххытæ похцийæ баластой, слæгъз сæ кодтой. Ныр та сæ культиваци кæныиц. Мæрæ тауынмæ цæттæ кæнгæйæ хорз æнтыстдзинæдтæ йæ

КЪАМИСЫ ÆМБЫРД

СЦКП-йы Цæгат Ирыстоны обкомы социалон-экономикон къамис йæ радон æмбырды æркаст республикæ хиуынаффæйады æмæ хи финансон фæрæзтæй архайыны бындурмæ раивынмæ бацæттæ кæныны фарстатæм.

Куыст куыд цæуы, уый тыххæй къамисы уæнгтæн фехъусын кодта Цæгат Ирыстоны АССР-йы Министрты Советы арæзт кусæг къорды наукон разамонæг, экономикон наукæты доктор Тохъайты Н. Х.

Уыцы фарстаты фæдыл раныхас кодтой завод «Электроцинчы» директор Ходы Н. В., Цæгат Ирыстоны паддзахадон университеты политэкономийы кафедрæйы доцент Хъæлыцты А. С., Цæгат Ирыстоны АССР-йы Госпланы хайады хицау В. С. Вагин, завод «Кристалл»-ы сæйраг инженер Катауты Р. С., СЦКП-йы Мæздæджы райкомы фыццаг секретарь В. А. Стоянов, СЦКП-йы обкомы социалон-экономикон хайады сæргъæуæг Ю. Г. Кирилкин, Цæгат Ирыстоны АССР-йы Паддзахадон пълаиы сæрдар В. И. Садовникова.

Хъæугæйыл банымадтой дарддæры куысты программæмæ ивддзинæдтæ бахæссын, республикæйы финансон баланс саразын фæтагъддæр кæнын, ног æууæлты разамынды механизмы сæйраг принциптæ сбæрæг кæнын.

Кæронбæттæны раныхас кодта СЦКП-йы обкомы секретарь Бирæгъты Ю. Г.

Æмбырды архайджытæ æркастысты XXXIII облæстон партион конференцимæ бацæттæ кæныны иуæй-иу фарстатæм дæр.

22 АПРЕЛЫ — ДЫККАГ ХАТТ ÆВЗÆРСТЫТЫ БОН

АККАГ КАНДИДАТТÆ

Нæ республикæйы мидхъуыддæгты министрады клубы уыд Курчатовы 4-æм æвзарæн округжы æвзарджытæн фембæлд сæ кандидаттимæ — Цæгат Ирыстоны Мидхъуыддæгты министрады хистæр оператор кусæг Гуыбаты Константинимæ æмæ Цæгат Ирыстоны паддзахадон университеты экономикон факультеты декан Тохъайты Нохимæ.

Фембæлд байгом кодта æвзарæн къамисы сæрдар Надеждæ Паршина. Уый ныхасы бар радта Тохъайты Нохимæ. Райгуырд Цыкотæ æмæ продукци уадзынæй дæр, æрдз æмæ æнæниздзинад хъахъхъæнынæй дæр.

Чысыл сты нæ республикæйы арæнтæ, нæ заехх, афтæмæй дзы бирæ ис цæрджытæ, промышленон куыстуæттæ. Цыма чи уыдн, ахæм районтæ чи арæзта, уый? Нæй наукон бындур, зæххытæй куыд пайдагонд цæуы, уымæн. Мызд дæр ам иннæ регионтæм гæсгæ къаддæр исынц, — загъта Тохъайы-фырт. Афтæ абарын йæ бон у, æндæр республикæты чи акуы

хъахъхъæныны, экологийы, бæрнон куыдзытæ «адæмы сæрвæлтау» цы рæдыдытæ æруадзынц, уыдæттæ,

[illegible] гæнты куыст цæмæй фæхуыздæр уа, уый тыххæй хъæуы кадры куыст фæхуыздæр кæныи, — дзырдта Гуыбайы-фырт. — Æрæхгæнын хъæуы органтæм æнæхъæугæ, магуса адæймæгты бацæуæн фæндæттæ. Уый хыгъд намыдзынæй чи кусы, уыдонæн æмбæлы сæ фæллойы æмæ царды уавæртæ фæхуыздæр кæныи. Адæмы æууæнк. фесæфт

Фыццаджыдæр, фосдарджытæ кусынц ног мадзалæй — арендæйæ, дуцгæ хомтæн афоныл дæттынц рационмæ гæсгæ хорз. Уынмæ хорз æрлæууынц рагацау кустгонд цæуынц цехы æмæ сæ фос дæр хæрынц хорз. Алы хъуджы хыгъдмæ дæр сутæмæ æхсир дуцынц 12—13 килограммы, æрмæ маймæ та ну хъуджы хыгъдмæ æрдыгтон 1050 килограммы æхсир. Нырæккæ сæм æнæкъуылымпыйæ кусы цех æмæ дзы сæ дзаума ауæй кæндысты æппынкъаддæр 20 тонн.

Ныртæккæ механизатортæ дзæхх цæттæ кæнынц нартхор тауынмæ. Мыггаджы нартхор конд сæм уыдзæн 500 гектары, югославаг та — 400 гектары. Зæххытæ похцийæ ласт æрцыдысты, ныр та сæ культиваци кæнынц. Ацы куыстыты сæхи фæзминагæй æвдисынц механизатортæ Дзанайты Зауыр æмæ Цæргæсты Витали. Алчидæр сæ йæ хæслæвæрд ахицæн кæны фылдæртæй. Æдæппæт уал зæхх тауынмæ бацæттæ кодтой 300 гектараей фылдæр.

КЪАДЗАТЫ Состык.

НЫР ТА—НАРТХОР

Ацы бонты præстæг кæд раив-баив кæны, уæддæр Цæлыччы совхоз «Октябры 50 азы» механизатортæ куыстæн бæзгæ алы сахатæй дæр пайда кæнынц хæдзардзинæй æмæ сын хорз æнтысы. Механизатортæ уал алыхуызон холладжы культуртæ байтыдтой 450 гектары, картоф та ныссагътой 45 гектары. Ныридæгæн хохаг хъæдур æмæ сыджыйы хуымтæ пъæх адардтой. Хорз уавæры сты мæнæу, хъæбæрхор æмæ рапсы хуымтæ дæр. Æрæджы сæм бахастой минералон хъацæнтæ æмæ æвзартæ тагъд рæзынц. Цыбыр æмгъуыдтæм сагъд фесты хъæдынды, нуры æмæ æндæр халсартæ дæр.

Ныртæккæ хæдзарады механизатортæ дзæхх цæттæ кæнынц нартхор байтауынмæ. Ацы аз сæм бацахсдæн 1400 гектары, Уыдонæй 400 гектары бафснайдзысты силосæн, иннæтæ — мыггагæн. Хъæздыг тыллæг æрзайын кæныны тыххæй мадзæлттæ арæзт цæуы. Мæрмæ хорз базылдысты минералон æмæ бынæттон хъацæнтæй. Алы гектармæ дæр фадыс ласт æрцыд 60 тоннæйы. Уалдзæг мæр куыддæр фæхус, афтæ дзæххытæ похцийæ баласто, слæгъз сæ кодтой. Ныр та сæ культиваци кæнынц. Мæр тауынмæ цæттæ кæнгæйæ хорз æнтыстдзинæдтæ йæ къухы æфты механизатор Музаты Георгийæн. Уый алы бон дæр йæ хæслæвæрдтæ ахицæн кæны 140—150 процентæй. Хæдзарад уал культиваци скодта 450 гектары. Механизатортæ куыд зæгъынц, афтæмæй нартхор тауын райдайдзысты апрелы дыккаг æмбисы æмæ йæ фæуыдзысты 10—15 бонмæ.

Нæ уацхæссæг.

ЦÆТТÆ КÆНЫНЦ МÆР

Хъæдгæроны Кировы номыл колхозы механизатортæ цыбыр æмгъуыдтæм тыд фесты раггæнд культуртæ, ныссагътой картоф. Хъацæнтæй базылдысты мæнæуы, хъæбæрхор æмæ рапсы хуымтæм. Хорз æнтысы Мсойты Таймуразы арендон бригады уæнгтæн.

Завод «Электроцинчы» здыйы цехы хистæр тайынгæнæг Елойты Никъала у дæсны металлург. 40 азы кусы ам. Йæ фарсмæ ныр 10 азы кусы йæ фырт Станислав дæр.

КЪАМЫ: ЕЛОЙТЫ Никъала йæ куысты уæлхъус.

Къам систа Г. ГУЗЬ.

22 АПРЕЛЫ — ДЫККАГ ХАТТ ÆВЗÆРСТЫТЫ БОН

АККАГ КАНДИДАТТÆ

Нæ республикæйы мидхъуыддæгты министрады клубы уыд Курчатовы 4-æм æвзарæн округы æвзардинæгтæн фембæлд сæ нæ дидаттимæ — Цæгат Ирыстоны Мидхъуыддæгты министрады хистæр оперативон кусæг Гуыбаты Константинимæ æмæ Цæгат Ирыстоны паддзахадон университеты экономикон факультеты декан Тохъайты Нохимæ.

Фембæлд байгом кодта æвзарæн къамисы сæрдар Надеждæ Паршина. Уый ныхасы бар радта Тохъайты Нохæн. Райгуырд Цыколайы. Астæуккаг скъолайы фæстæ службæ кодта Сабыр фурды флоты. Уым бацыд СЦКП-йы рæнхъытæм. Куы сыздæхт, уæд куыста ФÆЛКЦ-йы Æрæфы райкомы дыккаг секретарæй. Каст фæци дыууæазон партион скъола, уый фæстæ Мæскуыйы паддзахадон университеты экономикон факультет, стæй аспирантурæ, Бахъахъхъæдта диссертаци. Нæ бæстæйы бирæ уæлдæр ахуыргæнæндæтты куыста ассистентæй, хистæр ахуыргæнæгæй, доцентæй.

Фондз азы размæ Тохъайы-фырт ссис экономикон наукæты доктор. Цæгат Ирыстоны паддзахадон университеты куысы æртыккаг аз. Фаронæй нырмæ у экономикон факультеты декан. Ныффыста æмæ ныммыхуыр кодта 70 куыстæй фылдæр. Разамынд дæтты цыппар наукон куыстæн, уыдонимæ, нæ республикæ хи фæрæзтæй архайыны æууæлтæм куыд рахиздзæн, уый дæр.

Фæнды Тохъайты Нохы депутат суæвын. Фæнды йæ республикæйæн исты хорзы бацæуын. 30 азы бæрц кæд йæ райгуырæн къуымы нæ цард, уæддæр æй цыбыр æмгъуыдмæ адæм базыдтой: арæх архайы æхсæнадон хъуыддæгты, куысы, æмбæлы фæсивæдимæ, йæ хъуыдытæ фæзæгъы мыхуыры, телеуынынады. «Алцæмæй дæр хæрзхъæддзинад!» — ахæм у йæ куысты сæйраг мидис — ахуыры дæр, фыдгæнджыты, æгъдаухалджыты ныхмæ тохы дæр, товарищ æмæ продукци уадзынæй дæр, æрдз æмæ æнæниздзинад хъахъхъæныныл дæр.

Чысыл сты нæ республикæйы арæнтæ, йæ зæхх, афтæмæй дзы бирæ ис цæрджытæ, промышленон куыстуæттæ. Цыма чи уыди, ахæм районтæ чи арæзта, уый? Нæй наукон бындур, зæххытæй куыд пайдагонд цæуы, уымæн. Мызд дæр ам иннæ регионтæм гæсгæ къаддæр нсынц, — загъта Тохъайы-фырт. Афтæ абарын йæ бон у, æндæр республикæты чи акуы ста, уымæн.

Æндæр республикæйы райдыдта йæ карьерæ иннæ кандидат Гуыбаты Константин дæр. Райгуырд Къостайыхъæуы. Астæуккаг скъолайы аст къласы дæр уым фæци каст, стæй механизаторæй кусгæйæ — 9—10 кълæстæ. Фæлæ университет фæци каст Казахстаны. Кусгæ дæр кодта уым. 1974 азæй нырмæ ис Цæгат Ирыстоны æмæ хорз бавæрæн бахаста барадхъахъхъæнæг органты куыстмæ.

Кандидатты номхыгъды йын йæ мыггаг куы федтон, уæд мæм диссаг иæ фæкаст. Арæх ын хъуыстон йæ хорзы кой мидхъуыддæгты органты кусджыты æмбырдты. Æппæлыд дзы фембæлды йæ æууæнкджын — барадхъахъхъæнæг органты куысты ветеран Мамыкъаты Артем дæр.

— Уыдтæн Гуыбайы-фыртимæ вазыгджын æмæ уæззау хъуыддæгты, — дзырдта æууæнкджын, — æмæ йæ зонын зонджын, арæхстджын, хъæбатыр лæппуйæ. Уымæн æвдисæн сты, хицауад æй цыппар хатты кæй схорзæхджын кодта, æрæджы йе 'хъуысæй фыдгæнджыты къорд ахст кæй æрцыд, æмгъуыдæй раздæр дæлбулкъоны цин кæй райста æмæ бирæ æндæртæ.

Къоста æвзарджыты раз куыд раныхас кодта, сæ фарстытæн сын дзуаппытæ куыд радта, уымæй бæрæг у, зоны Советты куыст, депутаты хæстæ, адæмы зындзинæдтæ, экономикæйы, æнæниздзинад хъахъхъæныны, экологийы, бæрцон куыдыхтæ «Адæмы сæрвæлтау» ны рæдыдтытæ æруадзынц, уыдæттæ.

— Барадхъахъхъæнæг органты куыст цæмæй фæхуыздæр уа, уый тыххæй хъæуы кадры куыст фæхуыздæр кæнын, — дзырдта Гуыбайы-фырт. — Æрæхгæнын хъæуы органтæм æнæхъæугæ, магуса адæймæгты бацæуæн фæндæттæ. Уый хыгъд, намыджынæй чи кусы, уыдонæн æмбæлы сæ фæллойы æмæ царды уавæртæ фæхуыздæр кæнын. Адæмы æууæнк фесæфтам. Дысвæлдæхтæй нæ бакусын хъæуы ууыл, цæмæй фæбæрзонддæр уа нæ кад.

Æнæмæнг, дыууæ кандидаты дæр сты депутаттæ суæвыны аккаг. Æмæ уыдонæй иуы равзарын у æвзарджыты хæс. Хъыгагæн, уыдонæй бирæтæ бæлвырд нæ ахъуыды кæнынц сæ размæвæрд хæсыл, куыдфæндыйæ ныппарынц сæ бюллетентæ, æнæахъуыдыгæнгæйæ ахаххх кæнынц искæй мыггаг, кæнæ алкæй дæр ныууадзынц. Раздæры æвзæрстыты уыд ахæм цаутæ. Адæм сæ кандидаттимæ фембæлдтытæм цæуынц зивæггæнгæйæ. Ацы хатт дæр нæ уыд бирæ адæм клубы. Афтæмæй Курчатовы 4-æм æвзарæн округ кæуылты у! Сабырдзинады проспект, Горькийы, Ленины, Революцийы, Гостийыфырты, Куйбышевы, Маяковскийы, Некрасовы æмæ бирæ æндæр уынгты цæрджытæ ма кæд базонгæ уыдзысты сæ канддатимæ? Фыццаг æвзæрстыты рæстæджы æвзарджытæ дæр, агитатортæ, æвзарæн къамисы уæнгтæ цы рæдыдтæ æруагътой, уыдонæн дыккаг хатт æруадзæн нал ис. Рахатыдтон ма ну хъуыддаг: иуæй-иу æвзарæн къамисты разамонджыты æмæ уæнгты хорзæх кæй уа, уый рамбулдзæн. Æмæ цæмæй афтæ ма уа, уый тыххæй 22 апрелы æвзарæн участкотыл хъæуы фылдæр контроль.

ХАЦЫРТЫ Еленæ.

НОГ МАДЗАЛÆЙ

Ныр дыккæгæм аз кусы Змейкæйы Ленины номыл колхозы арендæйæ. Чертыхъоты Хетæг разамынд кæмæн дæтты, уыцы фермæйы коллектив. Ис æм цыппар мин хуыйы æмæ сты хæрзхаст, зиантæ сыл нæ цæуы. Суткæмæ алы хуыйы уæзыл дæр бафты 450—500 граммы, пълан 400 граммы уæвгæйæ. Фыццæгæм кварталы сæ паддзахадæн дзидза ауæй кæнын хъуыд 50 тоннæйы, уæй та акодтой 67 тоннæйы. Фермæйы коллектив дзырд радта æхсæз мæйы пълан фыццæгæм Маймæ сæххæст кæныныл.

Ныртæккæ сæм кæронмæ арæзт фæвæййынц дыууæ ног скъæты. Уым фосмæ зилыны кусытытæ уыдзысты механизацигонд æмæ продукцийы хиаргъ уыдзæн къаддæр. Скъæттæй сæ иуы дардзысты дæргътытæ æмæ хъыбылтæ, иннæйы та. дзидзайæн кæй хæсдзысты, ахæм хуытæ. Куы сræвдз уой, уæд фосы нымæц схæццæ уыдзæн æхсæз минмæ. Афтæмæй афæдзмæ паддзахадæн хуыйы дзидза уæй кæндзысты æппынкъаддæр 200 тоннæйы.

ФАРДЗИНТЫ Х.

22 апрелы — Дыккаг хатт æвзæрстыты бон

Аккаг кандидаттæ

Нæ республикæйы министрады клубы уыд Курчатовы 4-æм æвзарæн округы æвзардинæгтæн фембæлд сæ нæ дидаттимæ — Цæгат Ирыстоны Мидхъуыддæгты министрады хистæр оперативон кусæг Гуыбаты Константинимæ æмæ Цæгат Ирыстоны паддзахадон университеты экономикон факультеты декан Тохъайты Нохимæ.

Фембæлд байгом кодта æвзарæн къамисы сæрдар Надеждæ Паршина. Уый ныхасы бар радта Тохъайты Нохæн. Райгуырд Цыколайы. Астæуккаг скъолайы фæстæ службæ кодта Сабыр фурды флоты. Уым бацыд СЦКП-йы рæнхъытæм. Куы сыздæхт, уæд куыста ФÆЛКЦ-йы Æрæфы райкомы дыккаг секретарæй. Каст фæци дыууæазон партион скъола, уый фæстæ Мæскуыйы паддзахадон университеты экономикон факультет, стæй аспирантурæ, Бахъахъхъæдта диссертаци. Нæ бæстæйы бирæ уæлдæр ахуыргæнæндæтты куыста ассистентæй, хистæр ахуыргæнæгæй, доцентæй.

Фондз азы размæ Тохъайы-фырт ссис экономикон наукæты доктор. Цæгат Ирыстоны паддзахадон университеты куысы æртыккаг аз. Фаронæй нырмæ у экономикон факультеты декан. Ныффыста æмæ ныммыхуыр кодта 70 куыстæй фылдæр. Разамынд дæтты цыппар наукон куыстæн, уыдонимæ, нæ республикæ хи фæрæзтæй архайыны æууæлтæм куыд рахиздзæн, уый дæр.

Фæнды Тохъайты Нохы депутат суæвын. Фæнды йæ республикæйæн исты хорзы бацæуын. 30 азы бæрц кæд йæ райгуырæн къуымы нæ цард, уæддæр æй цыбыр æмгъуыдмæ адæм базыдтой: арæх архайы æхсæнадон хъуыддæгты, куысы, æмбæлы фæсивæдимæ, йæ хъуыдытæ фæзæгъы мыхуыры, телеуынынады. «Алцæмæй дæр хæрзхъæддзинад!» — ахæм у йæ куысты сæйраг мидис — ахуыры дæр, фыдгæнджыты, æгъдаухалджыты ныхмæ тохы дæр, товарищ æмæ продукци уадзынæй дæр, æрдз æмæ æнæниздзинад хъахъхъæныны, экологийы, бæрцон куыдыхтæ «Адæмы сæрвæлтау» ны рæдыдтытæ æруадзынц, уыдæттæ.

— Барадхъахъхъæнæг органты куыст цæмæй фæхуыздæр уа, уый тыххæй хъæуы кадры куыст фæхуыздæр кæнын, — дзырдта Гуыбайы-фырт. — Æрæхгæнын хъæуы органтæм æнæахъæугæ, магуса адæймæгты бацæуæн фæндæттæ. Уый хыгъд, намыджынæй чи кусы, уыдонæн æмбæлы сæ фæллойы æмæ царды уавæртæ фæхуыздæр кæнын. Адæмы æууæнк фесæфтам. Дысвæлдæхтæй нæ бакусын хъæуы ууыл, цæмæй фæбæрзонддæр уа нæ кад.

Æнæмæнг, дыууæ кандидаты дæр сты депутаттæ суæвыны аккаг. Æмæ уыдонæй иуы равзарын у æвзарджыты хæс. Хъыгагæн, уыдонæй бирæтæ бæлвырд нæ ахъуыды кæнынц сæ размæвæрд хæсыл, куыдфæндыйæ ныппарынц сæ бюллетентæ, æнæахъуыдыгæнгæйæ ахаххх кæнынц искæй мыггаг, кæнæ алкæй дæр ныууадзынц. Раздæры æвзæрстыты уыд ахæм цаутæ. Адæм сæ кандидаттимæ фембæлдтытæм цæуынц зивæггæнгæйæ. Ацы хатт дæр нæ уыд бирæ адæм клубы. Афтæмæй Курчатовы 4-æм æвзарæн округ кæуылты у! Сабырдзинады проспект, Горькийы, Ленины, Революцийы, Гостийыфырты, Куйбышевы, Маяковскийы, Некрасовы æмæ бирæ æндæр уынгты цæрджытæ ма кæд базонгæ уыдзысты сæ канддатимæ? Фыццаг æвзæрстыты рæстæджы æвзарджытæ дæр, агитатортæ, æвзарæн къамисы уæнгтæ цы рæдыдтæ æруагътой, уыдонæн дыккаг хатт æруадзæн нал ис. Рахатыдтон ма ну хъуыддаг: иуæй-иу æвзарæн къамисты разамонджыты æмæ уæнгты хорзæх кæй уа, уый рамбулдзæн. Æмæ цæмæй афтæ ма уа, уый тыххæй 22 апрелы æвзарæн участкотыл хъæуы фылдæр контроль.

ХАЦЫРТЫ Еленæ.

2. СЦКП-йы ЦК-мæ цы хъуыы, уым СЦКП-йы Центрон контролон-ревизион къамис:

— Йæ цæст дары, ЦК-йы æххæстгæнæг органтæ уынаффæтæ куы фæхæссынц, уæд коллегиалон уаг куыд æххæст кæнынц, уымæ, сæ ныхмæ радзырынц, СЦКП-йы Уставмæ æмæ бæстæйы закъонтæм гæсгæ хаст куы не 'рцæуой, уæд, æмбæлтæ фæндæттæ хæссы СЦКП-йы ЦК-йы пленумты, партион съездты æмæ конференциты.

— Бæрæг кæны, партион организациты, коммунисты писмотæ æмæ курдиæттæм кæсыны фæтк СЦКП-йы Центрон Комитеты, йæ кусæндæтты, рауагъдæдты, мыхуыры органты, куыстуæтты куыд æххæстгонд цæуы, уый.

— Бæрæг кæны, СЦКП-йы бюджет æххæст кæнынц уавæр. Уымæ, партион фидонтæ куыд нст, хыгъд æмæ уæрст цæуынц, уый, стæй ЦК-йы, йæ кусæндæттæ, мыхуыры органты, рауагъдæдты æмæ куыстуæтты финансон-хæдзарадон архайд.

3. Партион организацитæм цы хауы, уым СЦКП-йы Центрон ревизион-контролон къамис:

— Коммунисты курдиæттæм гæсгæ кæнæ йæхи хъæппæрисæй иртасы, йæ бартæ цас амонынц, уымæ гæсгæ, партион организациты архайды хицæн фарстатæ, хъуыддаг кæмæ хауы, уыцы парторганизацимæ кæнæ СЦКП-йы Центрон Комитетмæ фæндæттæ хæссы æвзаргæ парторганизацийы куысты хъуагдзинæдтæ ануварс кæныны тыххæй.

— Архайы партион организациты, контролон-ревизион къамисты æмæ комитеты 'хсæн сæвзæргæ дзырддаг фарстатæ, ахъаз кæны СЦКП-йы рæнхъыты иудзинад фидардæр кæнынæн, йæ цæст дары, парторганизациты æмæ æвзаргæ партион органты йæ цæстæнгасы фарс хæцыны фæдыл къаддæр хайы бар къахыргонд цæмæй ма цæуа; фылдæры рахаст уынаффæтæ та æппæт коммунисттæ цæмæй æххæст кæной, уымæ.

— Бæрæг кæны, партийы уæнгтæ СЦКП-йы Устав куыд æххæст кæнынц, уый, дзуапп домы, партион этикæ æмæ æгъдау чи халы, уыцы коммунисттæй. СЦКП-йæ аппарыны тыххæй ЦКРК-йы уынаффæ хъуыстгонд цæуы, хъуыддаг кæмæ хауы, уыцы партион организацимæ, уый йæ кусæндæттæ; куыстуæтты, рауагъдæдты финансон-хæдзарадон архайд; æвзары партийæ аппарыны фæдыл хъæстытæ.

СЦКП-йы Центрон контролон-ревизион къамис мадзæлттæ арæзы бюрократизмы, субъективизмы, хи фенд тæрыны, партион политикæйы кæйдер зæрдийыдзæ æмæ æвиенхъæлæдзы паутæ ахадой, уый ныхмæ.

2. СЦКП-йы ЦК-мæ цы хъуы, уым СЦКП-йы Центрон контролон-ревизион къамис:

— Йæ цæст дары, ЦК-йы æххæстгæнæг органтæ уынаффæтæ куы фæхæссынц, уæд коллегиалон уаг куыд æххæст кæнынц, уымæ, сæ ныхмæ радзырынц, СЦКП-йы Уставмæ æмæ бæстæйы закъонтæм гæсгæ хаст куы не 'рцæуой, уæд, æмбæлтæ фæндæттæ хæссы СЦКП-йы ЦК-йы пленумты, партион съездты æмæ конференциты.

— Бæрæг кæны, партион организациты, коммунисты писмотæ æмæ курдиæттæм кæсыны фæтк СЦКП-йы Центрон Комитеты, йæ кусæндæтты, рауагъдæдты, мыхуыры органты, куыстуæтты куыд æххæстгонд цæуы, уый.

— Бæрæг кæны, СЦКП-йы бюджет æххæст кæнынц уавæр. Уымæ, партион фидонтæ куыд нст, хыгъд æмæ уæрст цæуынц, уый, стæй ЦК-йы, йæ кусæндæттæ, мыхуыры органты, рауагъдæдты æмæ куыстуæтты финансон-хæдзарадон архайд.

3. Партион организацитæм цы хауы, уым СЦКП-йы Центрон ревизион-контролон къамис:

— Коммунисты курдиæттæм гæсгæ кæнæ йæхи хъæппæрисæй иртасы, йæ бартæ цас амонынц, уымæ гæсгæ, партион организациты архайды хицæн фарстатæ, хъуыддаг кæмæ хауы, уыцы парторганизацимæ кæнæ СЦКП-йы Центрон Комитетмæ фæндæттæ хæссы æвзаргæ парторганизацийы куысты хъуагдзинæдтæ ануварс кæныны тыххæй.

— Архайы партион организациты, контролон-ревизион къамисты æмæ комитеты 'хсæн сæвзæргæ дзырддаг фарстатæ, ахъаз кæны СЦКП-йы рæнхъыты иудзинад фидардæр кæнынæн, йæ цæст дары, парторганизациты æмæ æвзаргæ партион органты йæ цæстæнгасы фарс хæцыны фæдыл къаддæр хайы бар къахыргонд цæмæй ма цæуа; фылдæры рахаст уынаффæтæ та æппæт коммунисттæ цæмæй æххæст кæной, уымæ.

— Бæрæг кæны, партийы уæнгтæ СЦКП-йы Устав куыд æххæст кæнынц, уый, дзуапп домы, партион этикæ æмæ æгъдау чи халы, уыцы коммунисттæй. СЦКП-йæ аппарыны тыххæй ЦКРК-йы уынаффæ хъуыстгонд цæуы, хъуыддаг кæмæ хауы, уыцы партион организацимæ, уый

— Æххуыс кæны сæ куысты республикæты, крайты, областты æмæ иннæ партион организацийты контролон-ревизион къамистæн.

4. Центрон контролон-ревизион къамис æвзæрст кæны, СЦКП-йы съезд, пленумтæй æвдисæн бацамбла, уалæй цалдæр республикæты компартитæ, крайты æмæ областты партион организацитæ æмæ ССР Цæдисы Гæрæфæзмæ Тыхты партийон организацитæ *защитæ кæй бавдисой, уыцы коммунисттæй.* СЦКП-йы ЦКРК-мæ равзæрст коммунисттæн уæвæн нæй партийы иннæ æвзаргæ центрон органты.

ЦКРК-йы пленарон æмбырдтæ арæзт цæуынц, куы бахъæуа, уæд, фæлæ афæдз дыууæ хаттæй къаддæр нæ.

Центрон контролон-ревизион къамисты уæнгтæ архайынц СЦКП-йы Центрон Комитеты пленумты куысты уынаффæ кæныны баримæ. Куы бахъæуа, уæд арæзт цæуынц СЦКП-йы ЦК-йы æмæ ЦКРК-йы иугонд пленумтæ.

5. Центрон контролон-ревизион къамис йæ пленумы æвзары иудадзыг архайæг органæн — бюро, уым ма сты СЦКП-йы ЦКРК-йы æмсæрдартæ дæр, партийы дæс азæй къаддæр чи нæ уа, ахæмтæ. Æмсæрдартæ радыгай сæрдарынæг кæнынц СЦКП-йы ЦКРК-йы пленумы æмæ бюройы æмбырдты, архайынц СЦКП-йы ЦК-йы Президиумы æмæ иннæ æххæстгæнæг органты æмбырдты.

ЦКРК-йы бюройы уæнгты бартæ æмæ йæ бæрц амоны СЦКП-йы Центрон контролон-ревизион къамисы пленум ацы Уагæвæрдмæ гæсгæ.

6. Цы фарстатæ йæм хауы, уыдоны фæдыл Центрон контролон-ревизион къамис хæссы уынаффæтæ, актгæ аразы ревизиты фæстиуджыты тыххæй. Бæрæггонд чи цæуы, уыцы органты, куыстуæтты æмæ кусæндæтты разамонджыты хæс у СЦКП-йы ЦКРК-йæн, цы фиппайнæгтæ æмæ фæндæттæ загъд уыдис, уыдон фæстиуджыты фæдыл цы мадзæлттæ аразынц, уый тыххæй хъусын кæнын.

7. Центрон контролон-ревизион къамис йæ куыст кæны æргомæй, йæ рахаст уынаффæтæ мыхуыргонд цæуынц партион мыхуыры.

Сæ хæстæ æххæст кæнгæйæ, СЦКП-йы ЦКРК-йы уæнгтæн сæ бон у сæ архайдмæ хауæг æппæт партион документтæй дæр пайда кæнын.

8. Центрон контролон-ревизион къамисæн нс, партион бюджеты хардзæй кæй дары, йæхи ахæм аппарат, йæхæдæг ын фидар кæны йæ равæрд штаттæ.

9. Центрон контролон-ревизион къамисæй йæ уæнджы ракæныны фарста лыггонд цæуы, СЦКП-йы Устав куыд амоны, афтæ.

БÆСТОН ÆРБÆРСТЫТЫ ФÆСТÆ

СЦКП-йы ОРДЖОНИКИДЗЕЙЫ ГОРКОМЫ ПЛЕНУМÆЙ

Тынг тагъд тæхы рæстæг, цы царды уагыл сахуыр стæм, уый ивгæйæ. Мæнæ, æрæджы дæр ма дзурын дæр кæй тыххæй нæ уæндыдыстæм, уыцы бирæпартиондзинадмæ дæр æрхæццæ стæм. Æхсæнадон - политикон царды иддзинæдтæ та кæнынц бонæй-бон фылдæр, рацараæзты фæстиуджытæй разы чи нæу, уыцы дзыллæтæ политикæмæ сæ хъус дарынц тынгæй-тынгдæр. Плюрализм кæрæдзийæ хицæн кæны адæмы цæстæнгастæ æмæ хъуыдытæ. Бæлвырд тыхтæ фæлтæрынц национ хиæмбарынады рæзт раст науконæмæ барадон бындурæй, коллективты зæрдæйыуаг вазыгджыгæнæг, экономикæйы зындзинæдтæ, стæй ахæм уавæр æвзæрынгæнæг, уæлтæмæнад зондыл фæтых уа, уымæй тæссаг куы свæййы. ахæм æнæсæрбос митингтæм раивыныл. Уыдæттæ цæмæ æркæндзысты, уый та зын базонæн у.

Куыд хъуамæ архайа ахæм уавæрты горæты партион организаци, йæ кæцы хæйтты бон у тæкæмæ ахадгæдæр фæлæууын иннæ партиты æмæ змæлдтыты ныхмæ, партион организацийы, информацийы фæрæзты, адæмон хицаудзинады оргæнтæм равзæрст, паддзахадон кусæндæтты уæвæг партийы уæнгты æххуысæй СЦКП-йы нысантæ æмæ политикæ царды уадзын, стæй уый ма 'руадзын, ну партийы хицаудзинадыл кæрон сисын иннæ политикон тыхты хицаудзинадмæ рахиза?

Уыцы æмæ æндæр фарстатæ уыдысты сæйрагдæр СЦКП-йы Орджоникидзейы горкомы æрæджыйы æвдæм пленумы. Горæты партион организацийы архайды æмæ йын йæ XXIX дзуапдæттæнæвзарæн конференци сараз ы тыххæй доклад скодта СЦКП-йы горкомы фыццаг секретарь Таболты С. П.

Докладгæнæг æмæ пленумы раныхасгæндыты, ныхас кæуыл цыд, уыцы фарстаты æвæрдтой тæккæ алыхуызондæр хъуыдытæ. Фæлæ се 'ппæтмæ дæр иу хъуыды уыдис сæйраг фарстайы — бахъæудæн партийы куыст æндæрырдæм фæцаразыныл егъау архайд, уынаффæйады администрацийы, хæдбардзинад æмæ бæрнондзинад фæфылдæр кæнын, уымæн æмæ партийы хъысмæт уым дыгонд цæудзæн. Уый æххæстæй æвдыст у СЦКП-йы Уставы проекты. Фæлæ партион практикæ куыд æвдисы, афтæмæй, ног Устав сфидар кæнынц фæстæ райдиан организацитæ сæ хæдбардзинад æмæ коллективы уавæры тыххæй бæрнондзинад æмбойны нæ равдисдзысты. Уый у дæргъæвæтин хъуыддаг, цы цаутæ цæуы, уыдонæн, куысты ног хуыстæн политикон разамынды мадзæлттæ базонын, чи зоны, ма рауайа æддæрдыгæй æнæ нудадзыгон профессион æмæ методикон æххуысæй. Уый нæ, фæлæ райдиан парторганизацитæ фидардæр, коммунисты разæнгардзинад, тыхджындæр кæныны бæсты рауайæн ис афтæ. æмæ фæлæмæгъдæр уыдзæн партион хъомыс фæллойадон коллективты.

Ныры уаг ныууадзын пайда у, уыцы хъуыды дарддæр хæццæ кæнгæйæ, æмбæлгæ кад кæмæн нæй, уыцы кусджытæн æмбæлы уыл басæттын æмæ аппарат ныууадзын, сæ гæнæнтæм græсгæ сæхицæн куыст ссарын, зæгъгæ. Разамындмæ хъуамæ æрбацæуой, ныридæгæн раздзæуынц чи у, кæнæ партион дзыллæтæ сæ фæдыл акæныны арæхстдзинæдтæ чи 'вдисы, ахæм адæймæттæ. Ахæм раздзæуджытæ горæты партион организацийы ис æмæ сыл æнцайын хъæуы æппæты разæй.

Абон уæлдай ахсджиаг у, цæмæй уыцы раздзæуджытæн уа. адæм кæй хъуамæ æмбарой æмæ кæй фарс хæцой, архайды ахæм бæлвырд программæтæ. Сæ сæххæст кæныныл куыст хъуамæ цæуа нæххæттыл нæ, фæлæ хъуыддагæй, цæмæй адæм уынай бæлвырд фæстиуджытæ. Партпапаратæй бирæтæн нал ис бастдзинæдтæ дзыллæтимæ, гæххæттытæ хъулон кæныныл кæй схæцыдысты, уымæ гæсгæ. Адæм хъуамæ бæлвырд зоной, партион оргæнты æрды политикон хицаудзинад сæ къухтæй нæ ауадзын æмæ адæмы æууæнк фæстæмæ раздахын куыдæй ис, уый. Кусæг

— Цал адæймаджы арвыстат фæстаг фондз азы дæргъы нæ республикæйæ æндæр рæттæм кусынмæ?

— Кусджыты æмбырд кæныны æмæ сæ æндæр рæттæм æрвитыны хъуыддаджы ис ахæм фарстатæ æмæ сæ, мæнмæ гæсгæ, æмбæлы газеткæсджытæн бамбарын кæнын. Цæгат Кавказы иннæ республикæтимæ абаргæйæ махмæ, Цæгат Ирыстоны, кусæг тых ис, цас хъæуы, уымæй бирæ фылдæр. Статистикон бæрæггæнæнтæм гæсгæ нæ республикæйы куыстхъом адæмæй æхсæнадон пайдайаг куыст чи нæ кæны, уыдоны нымæц у 40 мин адæймаджы. Уыцы бæрæггæнæнтæм гæсгæ уæлдæр лæууæг пълангæнæг оргæнтæ æрвылаз дæр хæс сæвæрынц æндæр рæттæм кусынмæ æмæ цæрынмæ арвитыны тыххæй. Стæй уыцы хæс азæй-азмæ цыди фылдæргæнгæ. Зæгъæм, 1986 азы нæ хæс уыди арвитын кусджытæ 800 адæймаджы, бинонтæ та — 70, 1987 азы — 1300 æмæ 75; 1988 азы — 1350 æмæ 80 бинонтæ.

Куыд сбæлвырд кодтам, уымæ гæсгæ куыстхъом адæмæй чи нæ кусы, уыдоныл сæ 96 проценты сты, чысыл сабитæ кæмæн ис, ахæм сылгоймæгтæ. Уыцы уавæр хынцгæйæ, стæй фæстаг 15 азы куыстхъом адæмы нымæц къаддæргайкъаддæр кæй кæны, уымæ гæсгæ мах нырма нæ республикæтыл, крайтыл, облæстытыл, афтæ æвæрд æрцæуы пълан Уæрæсейы Федерацийы адæмон хæдзарады адæймаджы, æрвитгæ та акодтам æрмæст 820 æмæ цæрынмæ та — 317 бинонтæ.

Æз дæн, ацы хъуыддаджы пълантæ æмæ хæстæ кæй æвæрынц, уый нырма. Уый тыххæй фысгæ дæр кодтам Уæрæсейы Федерацийы фæллойы Паддзахадон комитетмæ. Адæмы æрвитæм æндæр рæттæм кусынмæ, цæрынмæ барвæндонæй æмæ искæй фæндонæн куыд нс пълан аразæн? Стæй ма сæ кæдæм æрвитæм, уым мыздæ къаддæр йедтæмæ фылдæр нæ æвæйы, куысты æмæ царды уавæртæ дзы хуыздæр не сты, цæрæнуат лæвæрд нæ цæуы æмæ афтæ дарддæр. Фехъусын кæн, бацамон кæдæм æмæ цæмæн цæуын хъæуы, уый æмæ кæй фæнда, уый цæудзæн.

— Æмæ уыдонæн ам куыст нæ уыди? Цæгат Ирыстоны куыстуæттæ кусæг тых хъуаг не сты?

— Нæ республикæйы куыстуæтты уæгъд кусæн ынæттæ нс, æви нæй? Фидарæй зæгъæм — нс! Алы мæй дæр, афæдзы дæргъы нæ горæты куыстуæттæ æмæ организацитæй адæмы куыстмæ райсыны центрмæ æрбацæуы курдиаттæ 2000 —3000 кусæн бынаты баххæст кæныны тыххæй. Газеткæсджытæ, æвæццæгæн, зондзысты æрвылбон дæр радиойы, телеуынынады, газетты лæвæрд цæуы хъусынгæнинæгтæ, кадртæ нæ фаг кæны, зæгъгæ. Бирæ куыстуæттæ æмæ организацитæн нæ фаг кæны кусæг тых. Ам аххосæгтæ онрæ нс; разы не сты мыздæй, куысты æмæ царды уавæртæй, нæй фаг цæрæнуаттæ. Иуты та, уæлдайдæр фæсивæдæй, æппындæр кусын нæ фæнды.

— Æрвылбон цал кусæджы ласæм нæ горæты куыстуæттæм хъæутæй, суанг ма æндæр республикæтæй дæр?

— Горæт Орджоникидзейы куыстуæттæм æмæ арæзтадон организацитæм уæлæнгай нымадæй ласт цæуы хъæууон районтæй 4 мин адæймаджы, уыдонæй 1200 адæймаджы — Цæцæн-Мæхъæлы АССР-йæ.

— Кусджыты хъæутæй горæтмæ æмæ фæстæмæ кæй ралас-балас кæнæм æрвылбон, уыл цы стыр хæрдтæ цæуы, уыдон кæй хардзæй сты?

— Цымæ йæхицæн бынæттон цæрджытæй бындурон коллектив саразын йæ бон цы директорæн, кæнæ хицаугæн нæу, уый ма йæ куысты уадзæн нс? Райсом æм хъæутæй, æндæр республикæтæй куы ничиуал æрбацæуа, уæд ма цы кæндзæн? Куыстуат нылляæудзæн йæ куыстæй. Чи ратдзæн дзуапп ахæм знагтадæн?

— Фарст цæхгæр æвæрд у, фæлæ у тынг ахсджиаг. Уæлдæр куыд загътон, афтæ: куыстуæттæ кусджытæн æмбæлгæ уавæртæ куы саразиккой, уæд бирæ фарстатæ ахауиккой куысæг тых агурыны хъуыддаджы. Зæгъæм, промышленнон куыстуæттæй æппæты фылдæр кусджытæ — 350 адæймаджы ласы Цæцæн-Мæхъæлæй авджындзаумæтты завод. Уыдон ласыныл завод алы аз дæр харда кæны 350 мин сомы. Уыцы æхцайы фæрæзтæ заводы администраци куы 'аздæхтаид адæмы уæззау куыстытæй ферхæзын кæнынмæ, социалон фарстатæ хъуыздæр æххæст кæнынмæ, уæд куыстуат кадртæ хъуаг нæ уаид.

Ды раст дæ, Хæдзарадон ног мадзæлтты рæстæджы къухдарыуæггæндыхтæн сæ бон нæ бауыдзæн хорз коллектив саразын, фæллой æмæ социалон рæзты проблемæтыл куынæ куса, уæд. Æмæ сæ бон нæ бауыдзæн, сæ размæ цы хæстæ æвæрд нс, уыдон æххæст кæнын.

— Михал, ацы фарста, чи зоны, комкоммæ дæуммæ нæ хауы, фæлæ нæм кæд кусæг тых фаг нæ кæны, уæд цæмæн, кæй ныфсæй аразæм, промышленнон, арæзтадон æмæ æндæр кусæндæттæ? Нæ гыццыл горæты рæстмæ сулæфæн дæр куы нал ис?

— Зæгъын хъæуы уый, æмæ бирæ азты дæргъы промышленнон, арæзтадон æмæ æндæр организацитæ арæзт цыдысты стыр горæты, фæлæ каст нæ цыди, кусæг тых дзы цас нс, социалон фарстатæ куыд лыгонд цыдысты, уымæ. Сæ зæрдæ дардтой цæттæ кусæнуæттæй кадртæ æрбайсыныл ног куыстуæттæм. Уымæн ис нæ республикæйы сæйраг горæты промышленнон куыстуæтты ахæм стыр тыгуыр. Ныртæккæ ног арæзтæдты тыххæй ис сæрмагонд къамис. Уымæ фæллойы Паддзахадон комитет дæр бахæссы йæ

дзы чи нс, уыдоны ды нæ бæстæйы алы рæттæм цæмæн æрвитыс кусынмæ? Иуты Цæгатмæ, иннæты — Скæсæнмæ, аннæты æндæр рæттæм куы арвитай, уæд ма ам чи баззайдзæн?

— Ацы фарстæн уæлдæр дзуапп радтон, фæлæ ма мæ фæнды бафтауын. Адæмы фæстаг æрфыстмæ græсгæ фæсивæдæй (16 азæй 29 азы онг) никуы кусы æмæ никуы ахуыр кæны 13 мин адæймаджы, 5,6 миныл дзы сты нæлгоймæгтæ. Уыдонæй уæлдай ма хистæр фæлтæртæй куыстхъом уæвгæйæ чи нæ кусы, уыдон куы банымайæм, уæд нын сидзæрæй баззайынæй тас нæу.

— Хъæуты чи дæры, уыдонæн хорз уавæртæ куы уанд, уæд горæтмæ нæ тыриккой. Горæты чи дæры, уыдонæн дæр хуыздæр уавæртæ цæрынæн æмæ кусынæн куы уанд, уæд æндæр рæттæм нæ дæуккой. Фæлæ ма нын æргом зæгъ, Михал, нæ горæтæн йæ бон у цæрын æмæ кусын йæхи хъаруйæ, йæхи кусджыты æмæ службæгæнджыты фæрцы, æви нæу?

— Тынг раст зæгъыс. Фæлæ æз уый тыххæй нæ дзурдзынæн. Ныр бæрæг у фæстаг азты хъæуты цы уавæрмæ æрцыдысты, уый. Горæт дæр социалон фарстаты дард нæ ацыд. Фарстайы дыккаг хайæн та æхæм дзуапп радтин: о. нæ горæтæн йæ бон у цæрын æмæ фæллой кæнын йæхи кусæг тыхты фæрцы. Æрмæст сын кусынæн æмæ цæрынæн хъæугæ уавæртæ арæзт куы цæуа, уæд.

— Нæ республикæ цæмæй йæхи фæрæзтæй, йæхи фадæттæй, йæхи финанстæй цæра, æххæст хæдзарадон хыгъдмæ рахиза, уый тыххæй нæ цы хъæуы? Фæ нæм нс фæллойы, куысты ресурстæ?

— Бæрæг куыд у, уымæ гæсгæ нæ республикæ дæр иннæ регионты хуызæн йæхи цæттæ кæны хæдзарадон хыгъдмæ æмæ хи 'хцайæ цæрынмæ рахизынмæ. Ныртæккæ ахуыргæндты стыр къорд. Паддзахадон пъланон комитет, фæллойы Паддзахадон комитет, статистикæйы управлени, министрадтæ æмæ кусæндæттæ Министры Советы фæдзæхстмæ гæсгæ кусынц республикæйы паддзахадон хæдбарады концепци саразыныл. Уыцы куыст куы фæуа, уæд дæ фарстæн дзуапп læвæрд æрцæудзæн. Æз та фидарæй зæгъын: нæ республикæйы нс, цас æй хъæуы, уый бæрц ку-

ХЪÆДМÆ СУГЛАСДЖЫТÆ

Мæскуыйы рауагъдад «Мысль»-ы рацыд ног чиныг-бæрæгуат «Население мира». Сарæзта йæ В. Борисов. Чиныджы нс хорз æрмæг ирон адæмæн сæ равзæрды истори, се 'взаджы минæвджытæ æмæ хицæндзинæдты тыххæй. Ис дзы амынд, зæгъгæ, нрæттæн сæ 45 проценты бæрц цæры Цæгат Ирыстоны æдде. Ацы æцæгдзинад адæймаджы бафтауы бирæ хъуыдытыл: цымæ цæмæн афтæ тынг ныппырх сты ирон адæм нæ бæстæйы алы рæтты?

Адæм нумæ куы фæцæрынц, сæ цин, сæ хъыг сын нумæйаг куы вæййы, уæд се 'взаг, сæ культурæ, сæ истори, се 'гъдæуттæ хуыздæр хъахъхъæд æрцæуынц, сæфынæй сын къæддæр вæййы тас. Махмæ та (стæй канд махмæ нæ) архайд цæуы ирон адæмы фæйнæрдæм ноджы тынгдæр хæлиу кæныныл. Уыцы хъуыддагыл чи кусы, уыдонæн сæ сæйрагдæр у Цæгат Ирыстоны куысты. фæллойы Паддзахадон комитет. Иæ куыст газеткæсджытæн бæстон æмбæрстгонд нæу. Афтæ сæм кæсы, цыма йæ пайдайæ йæ зиан фылдæр у нæ чысыл Ирыстонæн. Ам куыстуæттæй бирæтæн кусæг тых куы нæ фаг кæны, уæд комитет цæмæн архайы горæттæ æмæ хъæутæй кусджыты æндæр рæттæм æрвитыныл?

Газеткæсджыты курднатмæ græсгæ «Рæстдзинад»-ы уацхæссæг фембæлд фæллойы Паддзахадон комитеты сæрдар ÆГКАЦАТЫ Михалмæ æмæ йæм радта цалдæр фарстайы. Мыхуыр кæнæм Михалы дзуаппытæ уыцы фарстатæн.

— Зæгъ ма ныр, дæ хорзæхæй, Михал, цы у уæ куысты сæйрагдæр нысан, уæ хæстæ?

— Уæ фыццаг фарстæн цыбырæй дзуапп ратдзынæн. Цæгат Ирыстоны АССР-йы фæллойы æмæ социалон фарстаты Паддзахадон комитеты сæйрагдæр хæстæ сты, цæмæй нæ республикæйы æххæстгонд цæуа фæллойы æмæ мызды тыххæй æппæтпаддзахадон политикæ. Нæ хæс у стыр ахадгæ æмæ хæрэхъæд куыстæн аргъ кæныны эффективон уаг æмæ системæ саразын, куысты прогрессивон формæтæ парахат кæнын, фæллойадон коллективты хиуынаффæ рæзын кæныны, Советты нысанниуæг фылдæр кæнын; куыстхъом адæмы иууылдæр афоныл пайдайаг куыстыл бафтауын; куыстæй чи суæгъд вæййы, уыцы кусджытæй æмæ фæсивæды астæу агитаци æмæ профориентацион куыст кæнын; кусæг тыхтæ раст дих кæныны тыххæй паддзахадон пълан æххæст кæнын; социалон æмæ демографион политикæ царды уадзын.

— Нæ республикæйы кусæг тых æддæмæ кæй нывылы, уый дæм куыд раст кæсы?

— Куыд загътон, афтæмæй кусджыты уагыл æмбырд кæнын æмæ бинонты æндæр ран æрцæрын кæнын махæн нæ хæс у. Алы аз дæр нæ республикæйыл, куыд иннæ республикæтыл, крайтыл, облæстытыл, афтæ æвæрд æрцæуы пълан Уæрæсейы Федерацийы адæмон хæдзарады пъланæн æххæст кæнын. Æмæ нын нæ хæс бирæ фæкъаддæр кодтой: 1989 азæн уыд 750 адæймаджы, 1990 азæн 800 адæймаджы, æрвитгæ та 1991 азæн 850 адæймаджы. Æз дæн, ацы хъуыддаджы пълантæ æмæ хæстæ кæй æвæрынц, уый нырма. Уый тыххæй фысгæ дæр кодтам Уæрæсейы Федерацийы фæллойы Паддзахадон комитетмæ. Адæмы æрвитæм æндæр рæттæм кусынмæ, цæрынмæ барвæндонæй æмæ искæй фæндонæн куыд нс пълан аразæн? Стæй ма сæ кæдæм æрвитæм, уым мыздæ къаддæр йедтæмæ фылдæр нæ æвæйы, куысты æмæ царды уавæртæ дзы хуыздæр не сты, цæрæнуат лæвæрд нæ цæуы æмæ афтæ дарддæр. Фехъусын кæн, бацамон кæдæм æмæ цæмæн цæуын хъæуы, уый æмæ кæй фæнда, уый цæудзæн.

— Æмæ уыдонæн ам куыст нæ уыди? Цæгат Ирыстоны куыстуæттæ кусæг тых хъуаг не сты?

— Нæ республикæйы куыстуæтты уæгъд кусæн ынæттæ нс, æви нæй? Фидарæй зæгъæм — нс! Алы мæй дæр, афæдзы дæргъы нæ горæты куыстуæттæ æмæ организацитæй адæмы куыстмæ райсыны центрмæ æрбацæуы курдиаттæ 2000 —3000 кусæн бынаты баххæст кæныны тыххæй. Газеткæсджытæ, æвæццæгæн, зондзысты æрвылбон дæр радиойы, телеуынынады, газетты лæвæрд цæуы хъусынгæнинæгтæ, кадртæ нæ фаг кæны, зæгъгæ. Бирæ куыстуæттæ æмæ организацитæн нæ фаг кæны кусæг тых. Ам аххосæгтæ онрæ нс; разы не сты мыздæй, куысты æмæ царды уавæртæй, нæй фаг цæрæнуаттæ. Иуты та, уæлдайдæр фæсивæдæй, æппындæр кусын нæ фæнды.

— Æрвылбон цал кусæджы ласæм нæ горæты куыстуæттæм хъæутæй, суанг ма æндæр республикæтæй дæр?

— Горæт Орджоникидзейы куыстуæттæм æмæ арæзтадон организацитæм уæлæнгай нымадæй ласт цæуы хъæууон районтæй 4 мин адæймаджы, уыдонæй 1200 адæймаджы — Цæцæн-Мæхъæлы АССР-йæ.

— Кусджыты хъæутæй горæтмæ æмæ фæстæмæ кæй ралас-балас кæнæм æрвылбон, уыл цы стыр хæрдтæ цæуы, уыдон кæй хардзæй сты?

— Цымæ йæхицæн бынæттон цæрджытæй бындурон коллектив саразын йæ бон цы директорæн, кæнæ хицаугæн нæу, уый ма йæ куысты уадзæн нс? Райсом æм хъæутæй, æндæр республикæтæй куы ничиуал æрбацæуа, уæд ма цы кæндзæн? Куыстуат нылляæудзæн йæ куыстæй. Чи ратдзæн дзуапп ахæм знагтадæн?

— Фарст цæхгæр æвæрд у, фæлæ у тынг ахсджиаг. Уæлдæр куыд загътон, афтæ: куыстуæттæ кусджытæн æмбæлгæ уавæртæ куы саразиккой, уæд бирæ фарстатæ ахауиккой куысæг тых агурыны хъуыддаджы. Зæгъæм, промышленнон куыстуæттæй æппæты фылдæр кусджытæ — 350 адæймаджы ласы Цæцæн-Мæхъæлæй авджындзаумæтты завод. Уыдон ласыныл завод алы аз дæр харда кæны 350 мин сомы. Уыцы æхцайы фæрæзтæ заводы администраци куы 'аздæхтаид адæмы уæззау куыстытæй ферхæзын кæнынмæ, социалон фарстатæ хъуыздæр æххæст кæнынмæ, уæд куыстуат кадртæ хъуаг нæ уаид.

Ды раст дæ, Хæдзарадон ног мадзæлтты рæстæджы къухдарыуæггæндыхтæн сæ бон нæ бауыдзæн хорз коллектив саразын, фæллой æмæ социалон рæзты проблемæтыл куынæ куса, уæд. Æмæ сæ бон нæ бауыдзæн, сæ размæ цы хæстæ æвæрд нс, уыдон æххæст кæнын.

— Михал, ацы фарста, чи зоны, комкоммæ дæуммæ нæ хауы, фæлæ нæм кæд кусæг тых фаг нæ кæны, уæд цæмæн, кæй ныфсæй аразæм, промышленнон, арæзтадон æмæ æндæр кусæндæттæ? Нæ гыццыл горæты рæстмæ сулæфæн дæр куы нал ис?

— Зæгъын хъæуы уый, æмæ бирæ азты дæргъы промышленнон, арæзтадон æмæ æндæр организацитæ арæзт цыдысты стыр горæты, фæлæ каст нæ цыди, кусæг тых дзы цас нс, социалон фарстатæ куыд лыгонд цыдысты, уымæ. Сæ зæрдæ дардтой цæттæ кусæнуæттæй кадртæ æрбайсыныл ног куыстуæттæм. Уымæн ис нæ республикæйы сæйраг горæты промышленнон куыстуæтты ахæм стыр тыгуыр. Ныртæккæ ног арæзтæдты тыххæй ис сæрмагонд къамис. Уымæ фæллойы Паддзахадон комитет дæр бахæссы йæ

НÆ ФАДÆТТÆ,
НÆ ГÆНÆНТÆ

ДЫККАГ ХАТТ ÆВЗÆРСТЫТЫ ХЪÆЛÆС КÆНЫНЫ УАГ

Докладгонд æмæ пленумы раныхасгенджытæ, ныхас кæуыл цыд, уыцы фарстаты æвæрдтой тæккæ алыхуызондæр хъуыдытæ. Фæлæ се 'ппæтмæ дæр ку хъуыды уыдис сæйраг фарстайы — бахъæудаен партийы куыст æвдæрыдæм фæцараз ыныл егъау архайд, уынаффæйады административон - бюрократон механизмы закъонæвæрæн æмæ æхæстгæнæн хæстыл къух сисын æмæ хицаудзинад æппæтæй дæр Советтæн радтын. Егъау ахадындзинад ис адæмы алыхуызон социалон фæлтæртимæ, регистрацигонд æнæформалон организацитимæ, национ-культурон центртæ æмæ клубтимæ ныхасæн. Пленумы куыд амынд цыдис, афтæмæй горкомы къухы æфты горæты ахсджиагдæр фарстатæ лыг кæныны нумæйаг мадзæлттæ саразын.

Горæты партион организаци куыд хъуамæ арæзт уа, уымæ рагæй æхсайы коммунистты særдæ. Уыцы фарстамæ лæмбынæг æркæсыны тыххæй арæзт æрцыдысты партийы обкомы къамис, стæй СЦКП-йы горкомы æмæ райкомты кусæг къордтæ. Историйы, филологийы, экономикæйы наукон - иртасæг институты социологон центр уыцы фарстайы фæдыл иртæстытæ сарæзта 35 райдиан партион организацийы. Партион организаци æндæр хуызы рацаразыныл ныхасы архайдтой горæты коммунисты 60 проценты.

Каст цыдис цалдæр хуызмæ, фæлæ ныхас арæзт уыд, уыдонæй æртæмæ райкомтæ æнæ горкомæй, горком æнæ райкомтæй æмæ ныры уаг ныууадзын, партаппарат зынгæ фæкъаддæр кæнгæйæ æмæ партийы горкомы æмæ райкомты хæстæ кæрæдзийæ цæхгæр фæхицæн кæнгæйæ. Пленумы æртыккаг фæндоны фарс радзырдтой ныхасгенджыты фылдæр хай.

— Горæты парторганизацийы арæзтмæ æркæсыны фарста раст алыг кæныны тыххæй нымайын хъæуы æхсæнадон-политикон уавæр канд горæты æмæ облæсты парторганизацийы нæ. фæлæ партийы æнæхъæнæй, — загъта Таболты С. П. — Уыцы уавæр у вазыгджын æмæ партийы вазыгджындæр кæны фæхицæнтæ уæвыны særдæйыуагæй, мидпартион æгъдау кæй фæлæмæгъдæр, уымæй. Æмæ ам тынг æнæмæнгхъæугæ у райдиан партион организаци ахадын-

цæрæн бынæттæ саразыны тыххæй царды цы фарстатæ æвæры, уыдонæн. Райкомтæ сты, райдиан парторганизацитимæ афæдзæйттыты цы бастдзинæдтæ сæвзæрд, уыдон, бынæтты мидæг партион актив хуыздæр зонын, сæ архайд сын кæрæдзиуыл бæттыны фæлтæрддзинад. Райкомтæ фехалын амоны районты цæджы, уайтагъд иннæтæ кæй айдзаг кæндзысты, политикон хицаудзинады ахæм афтид бынат. Нæ хъуыдын, сæ кусджытæ документтæ арæзыны фаг дæр кæмæн ма уой, ахæм къудагонд райкомтæ æмæ горком дæр. Уыцы цæгты аппарат амæй размæ фæкъаддæр кæныны мæгуырау фæлтæрддзинад ныр дæр ма йæхи æвдисы.

Уыцы хъуыддаджы куыдфæндыйы цæстæнгас æ н, тагъд кæнынæн бынат хъуамæ ма уа, уый амонгæйæ, пленумы архайджытæ уынмæ загътой бæлвырд: аппарат фæкъаддæр кæныны хъæуы, фæлæ æмбæлгæ хуызы. Æндæр хъуыддаг у уый, æмæ райкомтæ хъуамæ сæхи мауал тыссой лыстæг хъуыддæгты, ницы уыйас ахадæг фарстаты фæдыл мауал бæрæг кæной райдиан парторганизацити куыст. Сæ архайды фыццаг бынаты æвзæрд цæуынц организаторон æмæ консультативон - методикон. хæстæ, уæлдæрлæууæг парторгæнты политикон амындзинæдтæ æххæст кæныны хъуыддаджы мадзæлттæ амоныи, райдиан парторганизациты партион активы кадртæ æвзарын, бынæтты æвзарын æмæ хъомыл кæныи.

Уыцы хæстæ ныры дзуапдæттæн-æвзарæн кампанийы рæстæг горкомæн уыцы æвзæрд ракæныи æркæнид горæты парторганизацийы организацион равæрды бастдзинæдтæ фехалынмæ. Ныртæккæ райкомтæн организацион-политикон бартæ ныууадзын горкомæн дæтты горæты парторганизацийы æргом, идейон-политикон центры хæстæ æххæст кæныимæ, æхсæнадон хъуыды иртасынмæ, экономикон æ.социалон æмæ культурон къабæзты горæты рæзты наукон бындурæвæрд политикон концепцитæ арæзынмæ, сæйрагдæр фарстаты райдиан партион организацитæн методикон æххуысы практикæ æмбырд кæныимæ, горæты кадрты политикæ кæрæдзиуыл бæттынмæ саразыны фадат. Уый у иу организм æмæ, кæй зæгъын æй хъæуы, горæты фарстатæ хъуамæ æмбырдгонд цæуой ну центры, партион куысты политикæ æмæ стратеги араз гæйæ, хицæнтæ куыд нæ уой, афтæ.

Пленумы архайджытæ бæстон дзырдтой партаппараты фарстайыл. Фæлæ цавæр аппарат хъæуы партийы æвзаргæ органты куыст кæныиæн? Пленумы амынд цыдис, партион куысты бирæ хуызтæ кæй фæиппæрд сты адæмæй, арæзт кæй не сты

Абон уæлдай ахсджиаг у, цæмæй уыцы раздзæуджытæн уа. адæм кæй хъуамæ æмбарой æмæ кæй фарс хæцой, архайды ахæм бæлвырд программæтæ. Сæ æххæст кæныныл куыст хъуамæ цæуа æххæттыл нæ, фæлæ хъуыддагæй, цæмæй адæм уыной бæлвырд фæстиудзытæ. Партаппаратæй бирæтæн нал ис бастдзинæдтæ дамалæттимæ, æххæттытæ хъулон кæныныл кæй схæцыдысты, уымæ гæсгæ. Адæм хъуамæ бæлвырд зоной, партион органты зæрды политикон хицаудзинад сæ къухтæй нæ ауадзын æмæ адæмы æууæнк фæстæмæ раздахæн куыдæй ис, уый. Кусæг кълассимæ, интеллигенцимæ партийы ныхас хъуамæ цæуа кабинеты æмæ бирæ æмбырды нæ, фæлæ станокты, куысты уæлхъус. Æмæ, горкомы æмæ райкомты 'хсæн бартæ æмæ хæстæ уаргæйæ, уый бакæныи хъæуы бæстон, афтæ бæстон ма бацамонын хъæуы æвзаргæ органты секретарты, æппæт уæнгты æмæ аппараты куыдзытыл хæстæ дæр. Уынаффæтæ хъуыддаг хуыздæр зонгæйæ хæссыны æмæ горæты социалон-экономикон рæзты политикон концепцитæ аразыны, æхсæнадон хъуыды бæлвырд кæныны тыххæй та бадзырдтæм гæсгæ, пайда кæныи хъæуы специалисттæй, ахуыргæндтæй æмæ практиктæй.

Горæты парторганизацийы арæзты фарста æнгом баст у дзуапдæттæн-æвзарæн кампанимæ. Æмæ фидæны партион органты æнтыстдзинад тынг аразгæ у, районты æмæ горæты партконференцитæм æвзæрст чи 'рцæудзæн, уымæй. Хæххон хъæууонхæдзарадон институты политикон экономийы кафедрæйы сæргълæууæг доцент Гадзауты Б. М. институты коммунисты номæй загъта, разы кæй не сты, районты, горæты, облæстон конференцитæм æмæ СЦКП-йы XXVIII съездмæ делегатты æвзæрстытæ уæлдæрлæууæг партион органты куыст æмæ уынаффæтыл ахадыны фадат коммунисттæи чи нæ дæтты, ахæм æнæдемократон уагыл кæй цæудзысты, уынмæ.

Боны фæткы фарстамæ бæстон æркæсыны фæстæ пленум раханта æмбæлгæ уынаффæ æмæ алыг кодта горæты парторганизацийы арæзты фарста, пленумы цы уынаффæтæ загъд æрцыд, уыдон бахынцгæйæ, æмæ бауынаффæ кодта, ацы аз 4 майы чи уыдзæн, горæты уыцы XXIX дзуапдæттæн-æвзарæн конференцимæ рахæссын.

Пленумы уыдис æмæ дзы раныхас кодта СЦКП-йы Цæгат Ирыстоны обкомы фыццаг секретарь Галазты Æ. Х.

Æвзæрстыты Закъон куыд амоны, афтæмæй æвзарæн участочы къамис дзуапп дæтты хъæлæс кæнынæн уавæртæ сараз ыны тыххæй. Уый хъуамæ бахъахъхъæна хъæлæс кæныны сусæгдзинад, бацæттæ кæна бынæттæ хъæлæс кæнынæн. Æвзæрстытæй æппынкъаддæр дæс боны размæ æвзарджытæ хъуамæ базоной хъæлæс кæныны боп æмæ йæ бынат. Уый тыххæй участочы къамис пайда кæны дзыллон информацийы фæрæзтæй, плакаттæй æмæ хуынды гæххæттытæй.

Æвзæрстытæ цæуынц 7 сахатæй 20 сахаты онг бынæттон рæстæгмæ гæсгæ.

Æвзарæн асыччытæ сæвæрын хъæуы афтæ, цæмæй бюллетентæ ныппарыны агъоммæ æвзарæг фæуа сусæгæй хъæлæсы кабинæ, кæнæ уаты. Ацы бынæттæ хъуамæ уой рухс, уа сæ стъолтæ, ручкæтæ кæнæ кърандæстæ.

Участочы æвзарæн къамис уæлдæрлæууæг æвзарæн къамисæй хъуамæ афоныл райса бюллетентæ, æркæсы сын сæ фыстытæм. Бюллетентæ хъуамæ уой, участочы цал æвзарæджы ис, уыдоны бæрцæй чысыл фылдæр, уымæн æмæ æвзарджытæ фæзыны æндæр рæттæй дæр.

Хъæлæс кæныи райдайыны размæ æвзарæн асыччыты хъæуы феныи, уый фæстæ сыл участочы къамисы сæрдар æвæры пломбæ къамисы уæнгты раз.

Алы æвзарæг дæр хъæлæс кæны йæхæдæг. Искæй бæсты хъæлæсгæнæн нæй. Æвзарæн бюллетентæ дæтты æвзарæн къамис участочы æвзарджыты номхыгъдмæ гæсгæ, паспорт кæнæ æнæфæхуынчъытæ сæ кæныны кæнæ сыл мыхуыр сæвæрыны фæрцы.

Æвзарджыты номхыгъдтæм гæсгæ участочы æвзарæн къамис бæлвырд кæны æвзарджыты иумæйаг бæрц, стæй бюллетентæ лæвæрд кæмæи æрцыд, уыцы æвзарджыты бæрц (алы окруджы дæр). Асыччыты

НÆ КОНСУЛЬТАЦИТÆ

дæр æвдисæндар бавдисыны фæстæ.

Æвзарджытæй исчи рынчын куы уа, кæнæ æндæр истæмæ гæсгæ хъæлæсгæнæн бынатмæ йæ бон æрбацæуын куынæ уа, уæд участочы æвзарæн къамис йæ уæнгтæй искæмæн хæс кæны, цæмæй ацæуа ахæм æвзарджытæм æмæ схъæлæс кæной сæхимæ.

Алы æвзарæгæн дæр læвæрд цæуынц бюллетентæ: æрвгъуыз — Цæгат Ирыстоны АССР-йы Сæйраг Советы адæмон депутат æвзарынæн, æмæ урсытæ — бынæттон Советты адæмон депутаттæ æвзарынæн.

Æвзарæн бюллетентæ цалдæр æвзагыл мыхуыргонд куы уой, уæд æвзарæгæн йæ курдиатмæ гæсгæ læвæрд цæуынц, цавæр æвзагыл кура, уымæ гæсгæ. Бюллетентæ радтыны тыххæй æвзарджыты номхыгъды ручкæйæ æвæрд цæуы гæ, уæд ын ис кабинæмæ æндæр адæймаджы æрбахонæн. Уый фæстæ бюллетень æппæрст цæуы асыччы.

Хъæлæс кæнынæн нæй 20 сахатæй раздæр фæуæн, уымæн æмæ исчитæ ног цæрæн бынатмæ æрцæуынц, чи та номхыгъдмæ хаст нæ вæййы исты ахсосæй.

Хъæлæстæ нымайы æвзарæн участочы къамис, хицæнтæй алы æвзарæн окруджы æмæ алы кандидатæн дæр.

Хъæлæс кæныны рæстæг ахицæн, загъгæ, участочы æвзарæн къамисы сæрдар куы фехъусын кæна, уæд æвзарæн асыччытæ цæуынц гомгонд. Уый агъоммæ участочы къамис хъуамæ банымайа, пайдагонд кæмæй не 'рцыд, уыцы бюллетены бæрц æмæ сыл скæна бæрæгтæнæнтæ сæ нскæцы тигътæ сын алыг кæныны, кодта.

Хъæлæс кæныны бæрæгтæнæнтæ хынцы участочы æвзарæн къамис æмæ сæ хæссы протоколтæм, алы æвзарæн округен дæр хицæн протоколмæ.

Хъæлæс кæныны бæрæгтæнæнты протоколтимæ хъуамæ уой: къамисы уæнгты сæрмагонд хъуыдытæ фыстæй; хъæлæс кæныи кæнæ хъæлæстæ нымайыны рæстæг æнæрастдзинæдты тыхæй къамисмæ цы курдиатæ æмæ хъæстытæ лæвæрд æрцыд, уыдон; уыцы курдиатæ æмæ хъæстыты тыххæй къамисы рахаст уынаффæ; пайдагонд кæмæй не 'рцыд, уыцы æвзарæн бюллетентæ.

Æвзарæн асыччы пломбæ кæд æмæ хъыгдард æрцыдис, уæд уый тыххæй дæр протоколтимæ хъуамæ уа акт.

Афтæ протоколтимæ хъуамæ уой, хъæлæстæ нымайгæйæ уым чи уыд, уыцы фæллойадон коллективты, æхсæнадон организацияты, ахуыргæнæдзæтты коллективты, бынæтты цæрæг æвзарджыты æмæ æфсæддон службæгæнджыты æмбырды минæвæрттыл, æруæнкджын адæймæгты, мыхуыры, телеуынынад æмæ радиойы минæвæрттыл номхыгъдтæ.

М. СРОСЛОВ.

кодта.

Хъæлæс кæныны бæрæгтæнæнтæ хынцы участочы æвзарæн къамис æмæ сæ хæссы протоколтæм, алы æвзарæн округен дæр хицæн протоколмæ.

Хъæлæс кæныны бæрæгтæнæнты протоколтимæ хъуамæ уой: къамисы уæнгты сæрмагонд хъуыдытæ фыстæй; хъæлæс кæныи кæнæ хъæлæстæ нымайыны рæстæг æнæрастдзинæдты тыххæй къамисмæ цы курдиатæ æмæ хъæстытæ лæвæрд æрцыд, уыдон; уыцы курдиатæ æмæ хъæстыты тыххæй къамисы рахаст уынаффæ; пайдагонд кæмæй не 'рцыд, уыцы æвзарæн бюллетентæ.

Æвзарæн асыччы пломбæ кæд æмæ хъыгдард æрцыдис, уæд уый тыххæй дæр протоколтимæ хъуамæ уа акт.

Афтæ протоколтимæ хъуамæ уой, хъæлæстæ нымайгæйæ уым чи уыд, уыцы фæллойадон коллективты, æхсæнадон организацияты, ахуыргæнæдзæтты коллективты, бынæтты цæрæг æвзарджыты æмæ æфсæддон службæгæнджыты æмбырды минæвæрттыл, æруæнкджын адæймæгты, мыхуыры, телеуынынад æмæ радиойы минæвæрттыл номхыгъдтæ.

М. СРОСЛОВ.

ÆХСАРДЖЫН ХÆСТОН

Мæ хæсыл нымайын нæ адæмæн ирон хъæбатыр салдат, Фыдыбæстæйы Стыр хæсты ветеран Царахаты Павелы фырт Тимофейы тыхæй радзурын. Уый райгуырд 1920 азы Санибайы. Æрыгон лæппу Фыдыбæстæйы Стыр хæсты фæстиуджытæй Ирыстонмæ ссыд сæрæгасæй. Æвæццæгæн, адæмон ныхас раст у, «Хъæбатыры адзал не 'йфы» — уымæн Тимофейы цард у ирд æвдисæн. Мæ ныхасы размæ мæ фæнды зæгъын: нæ мыхуыры цас æмбæлы, уый бæрц нæ фыссынц салдæтты хъæбатырдзинæдтыл. Тимофейы æгæрон æхсарæн, йæ диссаджы хæлардзинадæн уыдтæн æвдисæн цыбыр рæстæгмæ æмæ уый тыххæй радзурдзынæн.

Мæ эскадронмæ уый æрбафтыд 1941 азы, сентябры, 194-æм бæхджын полкъ, 68-æм бæхджын дивизи Хуссары фронты куы хæцыд, уæд. Уыцы рæстæг фашистты æфсæдтæ лæбурдтой Сталинградмæ æмæ Ростовмæ.

Хæстон хъизæмары уавæртæ домдтой салдаттæй æнæкæрон фæразондзинад, æхсæр æмæ хæстон арæхстдзинад.

Немыцæгтæ кæд æхсæв дæлдæр æрцæуынц, зæгъгæ-уыл хъуыды кæнгæйæ, изæрдалынгты дыууæ хъæбатыр хæстоны аргъуанмæ бахъуыздысты. Иу къуымы цыдæр къахвæдтæ раиртæстой. Сæхицæн бынат сбæрæг кодтой æмæ æнхъæлмæ кæсын райдыдтой. Баныхас кодтой: иуы дзы маргæ акæндзыстæм, иннæйы та уацары райсдзыстæм. Уалынмæ æрыхъуыст хъæвгæ цыды къæхты хъæр. Куыддæр уыцы къуыммæ фæзылдысты, афтæ дзы Гончаров иуы мæлæтдзаг цæф фæкодта, иннæуыл йæхи ныццавта Тимофей æмæ йæ дыуæйæ сæ быны скодтой... Уацайраг ахæм стыртæ уыд. æмæ иууылдæр дис кодтой, куыд ыл фæтых сты, зæгъгæ.

Иухатт Тимофейы арвыстон фыццаг взводмæ. Уыцы рæстæг немыцы цыппар «Мессершмитты» йæ сæрмæ схæцыдысты нæ хæдтæхджытимæ æмæ сыл фæтых сты: дыуæйы дзы æрæппæрстой, иу та дзы цæфæй йæхи ауагъта цъымарайы æмæ уым анигъуылд. Тæхæг, мæгуыр, цъымарайы анигъуылдзæн зæгъгæ, йæм Тимофей батахт æмæ йæ фервæзын кодта.

Хæст цыд Аксай æмæ Ростовы æхсæн цы хутортæ æмæ хъæутæ ис, уым. Мах полкъ хæцыд Ростовы стадионæй цæгатырдæм горæты кæрон цы хутортæ ис, уыдонмæ хæстæг: Знагæн йæ зæрдыкæрон дæр нæ уыд, ардæм исчи æрбафтдзæн, уый, æмæ сонтæй куы сызмæлыдыстæм, уæд дзы бирæтæ сæ дзаумæттæ кæнгæ лыгъдысты.

Амы хабæрттæ бирæ сты. Æз дзы ракæндзынæн æрмæст Тимофейы архайды тыххæй. Бон æрбацъæх. Иу хæдзары цур лæууыдыстæм Тимофей æмæ цигайнаг салдат Петр Карпенкоимæ. Иу заман, хæдзарæй ам чи цард, ахæм сылгоймаг рауад. Æз æй афарстон, хæдзары ма исчи ис, зæгъгæ. Уый згъорæнгъорын къухæй ацамыдта. ничи, зæгъгæ, æмæ фæдæлдзæх ис, цъаммар! Тимофей хæдзары тигъæй ауыдта —кауы фæстæ æмбæхсгæ æрбацæуынц цалдæр фашисты. Æмбæхст немыцаг дынджыр уæзласæн машинæйы фæстæмæ агæпп кодта æмæ сæ уырдыгæй æхсын райдыдта. Уый фæстæ йæ бамбæрстам. уыдон агъуысты цы майор уыд, уый фервæзын кæнынмæ кæй цыдысты, фæлæ сæхæдæг цагъды фестыл. Уый хæдфæстæ агъуыстæй рагæпп кодта майор, æмæ мемæ фæхъуыраей-хъуырмæ. Тимофей йын автоматæй йæ сæр ныццавта. Дынджыр фашист базыр-зыр кодта æмæ ахауд. Фидарæй зæгъын: ам мæ Тимофей адзалы ныхтæй скъахта. Абон æгас уый руаджы дæн, уымæн æмæ немыцаг майор хъаруджындæр уыд...

Æмæ та, мæнæ, Новочеркасскы цуры хæцæм. Мæ эскадроны размæ — æгæрон быдыртæ. Боныгон нæ бахъуыд иу уæлбылæй знаджы фæсурын. Уый уыд тынг зын баххæст кæнæн хæс. Бахъуыд та æрвитын сгарджыты: исты хуызы хъуыд базонын знаджы бадæнтæ. Сæхимæ та райстой хæс Тимофей, уыриссаг Сергей Гончаров æмæ цигайнаг Петр Карпенко. Сарæзтой æппындæр уæвæн цы хъуыддæгæн нæ уыд, уый. Бабырыдысты станокджын пулемет кæм уыд, уырдæм, амардтой салдæтты æмæ дзы знагæн йæхи æхсын райдыдтой. Эскадрон йæ хæс сæххæст кодта æппæты фыццагдæр Тимофейы руаджы.

Знаг Сталинградмæ лæбурдта. Уыцы заман мах дивизи хæцыдис станицæ Николаевскы алыварс. Нæ полчъы арвыстой фæдисы. Иу хуторы знаг æрæмбырд кодта йæ хæстон тыхтæ æмæ хъавыд дивизийы чъылдыммæ бахъуызынмæ. Уыдон ныддæрæн кæнын хъуыд. Ацы тохы хорз сарæхстысты мæ эскадроны хæстонтæ. Фæлæ хицæнæй зæгъын Тимофейы тыххæй. Хæст цыд цыдæр бæрæгбоны æмæ немыцы æфсæдтæн сауджынтæ лæвæрдтой лæвæрттæ. Полкъ хæцыд сæ ныхмæ. Мæ эскадрон та дæрдты фæцæугæйæ, балæвбурдта чъылдымы 'рдыгæй. Æмæ тынг бирæ знантæ скодтам знагæн.

Фæлæ знагмæ ам бирæ тыхтæ уыд æмæ ныл æртыхстысты. Бахаудыстæм уæзау уавæры. Æз фæцæф дæн, авд минæйы къæртты мæ буары ныффидар сты. Мæ бон ма сси мæ хæдивæгæн дарддæры хъуыддæгтæ бабар кæнын. Æнцон нæ уыд æрдыгæй цæфæй раирвæзын, фæлæ мемæ уыд мæ хъæбатыр хæстон Тимофей. Зынæй бадтæн бæхыл — цæфтæ тынг рыстысты. Сæттын, тынг æнахъом уыдтæн. Фæлæ цæуæм. Мæнæ æфсæнвæндагыл бахизæм зæгъгæ, афтæ Тимофей уæлбæхæй автоматæй кæвыл-дæр ныккалдта, махмæ хъæр кæны: «Фæстæмæ! Фæстæмæ!» Ам знагимæ хæрхæмбæлд фестæм æмæ Тимофей сонтæй нæ фæцарæхст, зæгъгæ, уæд не сæфт уыд. Æмæ куыннæ зæгъон: Ам дæр та мæ мæрдтæй ракодта!

Ирон адæмæй Фыдыбæстæйы Стыр хæсты нæ Райгуырæн бæсты сæраппонд, нæ ирон адæмæн кад æмæ ном чи скодта, уыдонæй иу уыд Царахаты Тимофей. Гъе, уый зæгъын мæ фæндыд нæ адæмæн, йæс байзæддæгтæн, цæмæй сæрыстыр уой сæ фыдæй, царды йæ фæзмой.

ХУЫРИАТЫ Хазбы,
хæсты ветеран.

КЪАМЫ: САЛБИТЫ В. Г. Архайдта немыцаг фашисты дæрæн кæныныл тохты Сталинграды быимæ.

Цæгат Ирыстоны бæстæзонæн музейы фондтæй.

Ф. МАМОНТОВЫ ист къам.

Уыдис ма Матросовы хуызæттæ

Ацы аз газет «Правдæ»-йы 94-æм номыры отставкæйы булкъон Н. Шилин нымыхуыр кодта цымыдисон уац «Матросовы æфсымæртæ». Дзуры дзы волгоградаг К. Атрашкевичы сфæлдыстады (æндæр æй никуыд схондзынæ) тыхæй. Ацы адæймаг æмбырд кæны, Фыдыбæстæйы Стыр хæсты рæстæг Александр Матросовы хуызæн хъæбатырдзинад чи равдыста, уыцы æдзард хæстониты тыххæй. Уыдон сæ цард нидæмæ даргæйæ сæ бузæртгай сæхгæдтой знаджы дзоттæ æмæ доттæ. Уый руаджы-ну не 'фсæдтæ сæххæст кодтой сæ размæ-вæрд бардзырдтæ. Æдæппæт автор ахæм хæстонтæ æрæмбырд кодта 386. Ахæм хъæбатыр хæстон уыд Петр Барбашов дæр. Ирон адæм стыр кад скодтой сыбирæгæй æрлæууæн — сарæзтой йын помарæн цыртдзæвæн, йæ ном хæссы нæ республикæйы сæйраг горæты уынгтæй иу. Статьяйы загъд ис, зæгъгæ, хъæбатыртæ уыдысты алы адæмы хæттыты минæвæрттæ: уырыссæгтæ, украинæгтæ, белорусæгтæ, сомихæгтæ, узбекæгтæ, дзуттæгтæ, гуырдзинæгтæ, татæйрæгтæ, эстойнæгтæ.

Мæн ма фæнды ну ахæм хъæбатыры кой ракæнын. Уый у ирон æппу Калоты Аликсандр, механизацигонд къæдзы автоматæй æхсæг. Райгуырд 1924 азы Стъаропольы крайы. Хæст йæ тæккæ тымыгъы куы бацыд, уæд 19-аздзыд æппу йæ риуæй сæхгæдта знаджы дзотæй æхсæн бынат. Уый æрцыд Хъырымы 1943 азы 3 ноябры. Йæ амæлæты фæстæ йын сакkаг кодтой Фыдыбæстæйы хæсты 1-аг къæпхæны орден. Æндæр мын ницы зындгонд у Калойы-фырты тыххæй.

Хорз уанд, хъæбатыры ном куы сæвæриккой нæ республикæйы уынгтæй нуыл, скъолайыл, иогдзауты дружинæйыл. Хъæуы йын сæвæрын цыртдзæвæн, йæ номыл аразын хъæуы спортивон ерыстæ. Хъæбатырты Цардыл ахуыр кæнын хъæуы нæ кæстæр фæсивæды. Уымæй уæлдай ма хицауады раз сæвæрын хъæуы фарста, цæмæй Калоты Аликсандрæн лæвæрд æрцæуа Советон Цæдисы Хъæбатыры ном.

Цытджын Уæлахизы 45 азы бирæгбоны раамæ ма мæ фæнды ну фæндон бахæссын: нимæ горæтты хуызæн нæ проспекты сарæзын хъæуы Хъæбатыры аллейæ.

М. ПЕТРУШАНСКИЙ.

ХЪОМЫЛ КÆНÆМ

НЕ 'ПЫЛЫХС

НОВАТОРТЫ КОНКУРС

63 авторы аст æмæ ссæдз æрхъуыдыйы æвдыст æрцыдысты районы æрхъуыдыгæнджыты конкурсы Свалявцинæйы. Конкурсы бæрæггæнæнтæм гæсгæ фæуæлахиз сты В. Дуда æмæ Ю. Морщенский (хъæды комбинатæй). Дыккаг премитæ лæвæрд æрцыдысты Ю. Чубрикæн æмæ В. Александровæн (завод «Электрон»-æй). Стыр къордæн саккаг кодтой зæрдæлхæнæн премитæ.

Æрхъуыдыгæнджыты конкурсы архайдæкъты æнтыстдзинæдты экономикон пайда рауад 390 мин сомы бæрц.

«Закарпатская правда»

ПОЭТЫ УД

«Уд» — афтæ хуыйны XIX æнусы номдзыд лезгинаг поэт Етим Эмины æмдзæвгæты сувенирон рауагъд. Мыхуыргонд æрцыд Дагестаны ахуырадон - педагогон рауагъдады уырыссаг æвзагыл.

Поэты æмдзæвгæтæ мадæлон æвзагæй ратæлмац кодта Арбен Кардашов. Мыхуыры йæ рауагъта тæлмацгæнæг. Хорз æй сфæлгонц кодта нывгæнæг Владимир Арьков.

Чиныгыл зæрдиагæй сæмбæлдысты канд поэты сфæлдыстад уарзджытæ нæ, фæлæ республикæйы æппæт дзыллæтæ дæр. Поэт йæ уацмысты æвдисы мæгуыр адæмы цард, уыдонмæ æмæ райгуырæн бæстæмæ стыр уарзондзинад, хæлардзинад.

«Дагестанская правда»

СТЫР КОМПОЗИТОРЫ КАДÆН

1990 аз у Чайковскийы аз. Стыр уырыссаг композиторы райгуырдыл 7 майы сæххæст уыдзæн 150 азы. Композиторы юбилей у уырыссаг музыкæйы æмбисонды æнтыст, уырыссаг авады кад. Крайы филармоницы гастролион цыланы сты концертбады æмæ Масаллины районы Борадигяхы хъæуы. Сæ гом кæнынцы рæстæг уым уыдис Фæскавказы пысылмæтты Духовон управленийы сæрдар, Шейх уль-Ислам Гаджи Аллахшукюр Паша-заде.

Духовон управленийы сæргълæууæг уыд горæт Барды. Ам дæр кусын райдыдта мæзджыт. Уый фæстæ уый ацыд кувæндон Имамзадемæ. Агадашы районы бабæрæг кодта Хаджи Османы мæзджыт, ныхас кодта дингæнджытимæ.

Республикæйы районты цæрджытимæ æмбæлгæйæ, Шейх уль-ислам, ССР Цæдисы адæмон депутат фæсидт æхсæнады æппæт хъарутæ æрбамбырд кæнынмæ, политикон, экономикон, социалон, удварны фарстатæ адæмты пайдайæн алыг кæнынмæ.

«Бакинский рабочий»

ОДЕССÆЙЫ ФЕСТИВАЛЬ

Ахуырдзау фæсивæды Республикон галуаны адæмон студийы хъомылгæнинæгты арæзт дыууæ кинонывы «Мечта» æмæ «Сила» æвдыст æрцыдысты театриртасæг Григорий Чигогидзейы разамындæй Одессæйы сывæллæтты юмористон кинонывты фыццæгæм апрелы фестивалы, æмæ сын ам скодтой стыр аргъ.

«Заря Востока»

АРАЗДЖЫТÆ — ÆФСÆДДОНТÆН

Рагæй фæстæмæ дæр аренды промышленнон-арæзтадон иугонд «Каббалкпро е к т с т рой»-ы фæллойгæнджыты æмæ Налчыкчы гарнизоны æфсæддонты æхсæн фидар сты æмгуыстдзинады тæрхæтæ. Уыдон кæй зæгъын æй хъæуы, араздзыты Культурæйы галуаны анвадон хиххъæппæрисадон къордтæ æвдисынæй нæ хицæн кæнынц. Спортивон комплекс кусын куы райдыдта, уæд гарнизоны салдæттæ æмæ афицертæн фадат фæкодтой æмбырдтæ æрцæуын.

КЪАМЫ: СÆЛБИТЫ В. Г. Архайдта немыцаг фашисты дæрæн кæныныл тохты Сталинграды бынмæ.

Цæгат Ирыстоны бæстæзонæн музейы фондтæй.

Ф. МАМОНТОВЫ ист къам.

НЕ 'ППÆТЫ ХÆС

ХЪОМЫЛ КÆНÆМ ПАТРИОТТÆ

Ацы уацхъуыды мæн цыбырæй зæгъын фæнды, Джызæлы Коцойты Арсены номыл скъолайы хæстон-патриотон хъомылад куыд æвæрд у, æмæ ма нæ дарддæр цы саразын хъæуы, уый фæдыл.

Цæвиттон, ацы куыст кæнæм интернационалон хæлардзинады клуб «Горизонт»-ы фæрцы. Уымæн йæ президент у I-æм къласы ахуырдзау Плиты Лялæ. Клубы ис æртæ секционы. Фыццаг «ССР Цæдис —мæ Райгуырæн бæстæ», дыккаг — «Нæ хæлæрттæ—алыхуызон галстукты» æмæ æртыккаг «Старæт». Уыдонæй алкæмæн дæр ис разамонæг. Ныртæккæ уал хуыз дæр кусы «Старæт» (йæ разамонæг Плиты Иссæйы номыл ногдзауты дружинæйы раздзог Дзебысаты Ларисæ). Секцийы уæнгтæ стыр куыст кæнынц, зынгхуыст хæстонтæй абоны онг бæрæг чи нæу, уыдон агурыныл. Æмæ сын чысыл нæ бантыст.

Æрæджы сбæлвырд кодтой, Бæлтамæ хæстæг, Поповы хутор кæй хонынц, уым ныгæд кæй ис украинаг лæппу Георгий Тарубаров. Цæмæй йын йæ ингæн ссарæм, уый тыххæй нæм цалдæр хатты Киевæй фыстой Георгийы хæстæджытæ. Уыдон та махмæ уымæн фыссынц, æмæ бынæттон хæстон комиссарады базыдтой, Тарубаров 1942 фæззæджы хæцыд Джызæлы цур хæстыты, зæгъгæ. Йæ хæстæджыты писмомæ гæсгæ, уæлдæр куыд загътон, афтæ ссардтам йæ ингæн æмæ сын фехъусын кодтам. Æрæджы сæ райстам писмо. Уым фыссынц, ацы аз Уæлахизы бонмæ кæй ссæудзысты ардæм. Мах сыл, кæй зæгъын æй хъæуы, сæмбæлдзысты зæрдиагæй, барæвдаудзыстæм сæ. Цæмæй нæ фембæлд хуыздæр рауайа, уый тыххæй бæстон ахъуыды кæндзыстæм.

Бирæ азты ницы зыдтам не 'мхъæуккаг Дудинаты Сергейы хъысмæты тыххæй. Уæд дын ну хатт æнæнхъæлæджы Киевæй райстам писмо. Уым ну скъолайы сгарджытæ фехъусын кодтой, зæгъгæ, уæ хъæуккаг Дудинаты Сергей хъæбатырæй тох кодта Киев суæгъд кæныныл, æмæ уым фæмард. Уыдон махæй куырдтой, хъæбатыры бинонтæй, хæстæджытæй æгас чи у, уыдоны тыххæй сын фехъусын кæнын. Мах æрмæджытæ ссарынц. Уый кæддæр ахуыр кодта не 'скъолайы. Хъæбатыры рухс ном хъуыдыгæнгæйæ, мах аразæм, хъомыладон нысан кæмæн ис, оирæ ахæм хъуыддæгтæ: ахуырдзау цæмæй Давиды партæйыл сбадыны аккаг суа, уый тыххæй хъуамæ ахуыр кæна иттæг хорз, йе 'гъдау уа йæ бынаты, æхсæнадон хъуыддæгты архайа зæрдиагæй. Давиды цыбыр цард æмæ æнæмæлгæ хъæбатырдзинадыл дзурынц, хæстон намысы къуымы цы æрмæджытæ æрæмбырд кодтам, уыдон. Æрбацæуджыты зæрдæмæ тынгдæр цæуынц йæ бирæ къамтæ, писмотæ, йæ хæстон дарæс... Хъæбатыры номыл арæх аразæм спортивон ерыстæ, скъоладзаутæ урокты фыссынц сочиненитæ, аразынц фембæлдтытæ йæ хæстæджытæ, æмæ йæ хорз чи зыдта, уыдонимæ.

Ныртæккæ нæ клубы уæнгтæ æнæвдæлон сты — агурынц алыхуызон æрмæджытæ, хъæубæстæй хæсты чи уыд, уыдоны тыххæй: къамтæ, писмотæ, газетты æрмæг, сæ уæлæдарæсæй истытæ. Уыдон альбомты, стендты макетты хуызы сæ бынат ссардзысты не 'стыр Уæлахизы 45 азы бонмæ цы хæстон намысы музей байгом кæнынмæ хъавæм, уым. Арæх фыссæм писмотæ, не 'мхъæуккæгтæ кæмыты хæцыдысты, уыцы рæтты музейтæ, хæстон комиссарадтæм æмæ скъолатæм, цæмæй нæм сæрвитой уыдоны нæмттимæ баст æрмæджытæ.

Мах арæх аразæм фембæлдтытæ нæ хъæуккæгтæ — хæсты æмæ фæллойы ветерантæ Солганты Андрей, Танхълаты Георги, Гуыдинаты Михал, Торчыныты Георги æмæ иннæтимæ. Æрæджы нæм цы фембæлд уыдис, уым уыдысты Фыдыбæстæйы хæсты ветерантæ æмæ Афганистаны йæ интернационалон хæс кадимæ чи сæххæст кодта, уыдон: шофыр Быдтаты Валодя, фæскомцæдисы райкомы кусæг Пхалæгаты Владимир, Ленинграды институттæй иуы студент Сланты Геннади, хæххон-металлургон институты студент Уæлгæсты Роберт æмæ совхозы кусæг Барахъты Вовæ. Уым ма уазæгуаты уыдысты поэттæ Хостыхъоты Зинæ, Дзасохты Музафер æмæ хæстон службæмæ чи ацæудзæн, уыдон иу цалдæрæй. Уазджытæ се 'взонг фысымтæн зæрдæбынæй фæдзырдтой канд хæсты хабæрттæ нæ, фæлæ ныртæккæ нæ бæстæйы цы уавæр ис, уый фæдыл. Нæ ахуырдзаутæ уазджытæн ралæвар кодтой дидинджытæ, зæрдылдарæн лæвæрттæ. Фембæлд ахицæн хæлардзинады концертæй.

Нæ рох кæнæм хæстон намысы бынæттæм экскурсийы цæуын дæр. Нæ хъæуккæгтæй хæстæй чи нал сыздæхт, уыдоны цыртдзæвæны раз æрæджы хæсты ветерайтæ галстуктæ бабастой ногдзауты рæнхъытæм цæуæг саюты хъуырытыл.

Мах хæлардзинады тæгтæй баст стæм маршал Еременкойы номыл хæстон училищейы коллективмæ. Алы аз дæр иумæ фæбæрæг кæнæм Советон Æфсады райгуырды бон æмæ не стыр Уæлахизы бæрæгбон. Курсанттæ нæм уазæгуаты æрбацæуынц, се 'взонг фысымтæн радзурынц сæ ахуыр æмæ царды фæдыл, иумæ радтæм хæлардзинады концерт, атезгъо кæнæм хъæуыл. Нæ хистæркъласонтæ бирæ хæттыты уыдысты училищейы. Уым курсанттæ уазджытæн равдисынц сæ предметон кабинеттæ, музей, иумæ ацæуынц фистæг балцы Бæгънæг хохмæ. Не скъоладзаутæй исчитæ æфсады рæнхъытæмы куы фæцæуынц, уæд сын фæндараст фæзæгъæм кадджын уавæры, раттæм сын зæрдылдарæн лæвæрттæ. Хъомыладон куыстæн уыдон дæр къаддæр пайдайаг не 'сты. Æмæ сæ кæндзыстæм дарддæр дæр.

ДУЛАТЫ Зæнрæ,
Джызæлы фыццаг æмæ скъолайы директоры хæдивæг хъомыладон куысты.

НЫЙЙАРÆДЖЫ ЦИН

Хуымæллæджы цæрджытæ Гаситы Андрей æмæ йæ мæхай Зоя сты кусæг бинонтæ. Ис сын дыууæ лæппуйы æмæ иу чызг. Сывæллæттæ ма чысыл куы уыдысты, уæд сæм зæрдæ æхсайдта. Мад æмæ фыды рагацау базонын фæндыд, сомбоны сæ кæстæртæи чи цы уыдзæн, уый. Тарстысты, куыд вæйлы, цы вæйлы, зæгъгæ, дзы исчи фыдуаг лæппуты куы бафæзма. Æмæ уымæ гæсгæ ныйлыйарджытæ фылдæр æргом здæхтой хъомыладмæ. Скъолайы куыд ахуыр кæнынц, уый базоныны тыхтæй та кæрæдзимæ никуы фæкастысты. Андрей æмæ Зоыйы фыдæбæттæ нæ фæдзæгъæл сты. Лæппутæ куыд рахъомыл сты, уый зонгæ дæр нæ бакодтой.

Хистæр лæппу Валери каст фæцис Хуымæллæджы астæуккаг скъолæ æмæ йæхицæн равзæрста зырнæйзилæджы дæсныйад. Бацыд ахуырмæ Бесланы профессион-техникон училищемæ. Афæдзы æрдæг дзы ацахуыр кæныны фæстæ йæм фæсидтысты Советон Æфсады рæнхъытæм. Цалдæр боны фæстæ Гаситы хæдзармæ сæ дард бæлццонæй тæхын райдыдтой цины фыстæджытæ. Валери йæ писмоты фарста хионты, къабæзты, æмбæлттыл... Цалдæр хатты йæ къам сæрвыста æфсæддон уæлæдарæсы дæр. Фæлæ айфыццаг Валерийæ дæргъвæтин рæстæг ницыуал хабар уыд. Æмæ бинонтæ сагъæсы бацыдысты. Мады зæрдæ та æхсайгар куынæ вæййы, дуармæ лæугæйæ ну постхæссæгмæ æнхъæлмæ кæсгæйæ баззадис. Иу бон Андрей æмæ Зоя куыстæй куы æрæздæхтысты, уæд сæм Валерийы кæстæр æфсымæр Артур хæрзæггурæггаг фæцис. Цы хабар у, æмæ, дам, Валери цы æфсæддон хайы службæ кæны, уый командиртæ арфæйы фыстæг сæрвыстой. Уым фыст ис:

«Зынаргъ Андрей Никъалайы фырт æмæ Зоя Александры чызг. Стыр æхсызгонæй уын хъусын кæнæм, уæ фырт кæй службæ кæны не 'фсæддон хайы. У æгъдауджын, коммæгæс æфсæддон. Кæддæриддæр цæттæ у нæ Райгуырæн бæстæйы арæнтæ бахъахъхъæнынмæ. Службæйы чысыл рæстæгмæ нттæг хорз базыдта йæ дæсныйад. Ис æм Советон патриоты удыхъæды хуыздæр миниудзытæ, кадджынæй æххæст кæны йæ размæ æвæрд хæстæ. Уæ фырты цардмæ, ССР Цæдисы Гæрзифтонг Тыхтæм хорз кæй бацæттæ кодтат, уым мах хъынæм ныййарджыты æвæлмæгтæ фæллой. Æмæ райсут, уый тыххæй нæ зæрдиаг арфæ».

Цалдæр боны фæстæ бинонтæ фыстæг райстой Валерийæ дæр. Фыста командировкæйы нæй уыдис, уый тыххæй æмæ йын фадат кæй нæ фæцис афойнадыл писмо ныффыссынæн.

ЦÆЛОНТЫ Еврик,
æхсæнадон уацхæссæг.

ЦÆГАТ ИРЫСТОНЫ ÆВЗАГ ЦАРДЫ ХАБÆРТТÆ

ЦÆГАТ ИРЫСТОНЫ

АДÆЙМАГ ÆМÆ ПЕ ФСАРМ

УДВАРН, КÆМ ДÆ, ЦЫ ФÆДÆ?

Рæстæг ивы, ивынц адæм. Æрдз йæхион кæны. Цард тæбæрæгъы донау фæвæййы куы нуырдæм, куы та — иннæрдæм. Цардæн иу ран лæууæн нæй. Цæуы, агуры, цыдæр ын нæ фаг кæны. Æнцонæй никæй къухты æфты. Цæттæйæ никæй фæтджимæ хауы. Куы æрхауы, уæд та хъуыры фæбадын дæр зоны. Фыдæлтæй нын баззад зонджын ныхас, царды барын хъæуы, зæгъгæ. Адæймаджы йæ хъуыды аххæссы нæ дард фыдæлты дутмæ. Куыд барстой уыдон та царды æмæ сæ барæнтæ цы уыдысты. Æмæ зæрдыл æрлæууыны царды, кæрæдзимæ сæ уарзон, сæ уæздан ахаст, сæ адæймагдзинад, сæ удты фарн.

Газет «Советон Ирыстон»-ы 1983 азы 5 июлы мыхуыргонд æрцыд Цхинвалы пединституты доцент Цотнiашвили Автандилы уац «Иверия» ирон дохтыры тыххæй». зæгъгæ, «Иверия» фыццаг гуырдзиаг газет Гуырдзыстоны ном хаста. Редактор ын уыд зынгæ гуырдзиаг фыссæг æмæ паддзахадон архайæг Илья Чавчавадзе. 1883 азы йæ номыртæй иуы фыстæуы, зæгъгæ, нæ райгуырæн къуым æгас Гуры зылды у æппæты рæсугъддæр. Фæлæ уый нæ царды хæрзиуæгæн фаг нæу. Нæй нæм дохтыр, рынчынтæн ничи хос кæны. Уый тыххæй адæм æнхъæлцау сты цæстфæливæг дæснытæй. Фæллойгæнæг адæмы цард, се 'нæниздзинадмæ æрвылбон дæр хъæуы хъус дарын.

«Ацы тыхст уавæры, — фыссы газет: — махмæ, Чысыл æмæ Стыр Леуахийы алфамблай цæрджыты 'хсæн, фæзынд иу хуыцауысконд, зонындзинадæй æмæ хостæй дæр ифтонг чи у, ахæм лæг Дзуццаты Гаврилы фырт Уасил. Уый фынддæс азы дæргъы у иунæг «адæмон хосгæнæг». Адæмæн йæ иузæрдион лæггадæй, рынчынтæн рæстæгыл æмæ зæрдиагæй кæй хос кæны, уымæй уый йæхицæн скодта стыр кад, адæм ыл æууæндынц æмæ йын аргъ кæнынц. Куыд зыны, афтæмæй Дзуццайы-фыртимæ дохтыры дæсныйад æмæ хосгæнæджы фæлтæрддзинадæй дарддæр ис адæммæ стыр уарзондзинад. Цæуы рынчынты хæдзармæ æмæ искæмæй йæ æрбацæуæггаджы аргъ райсыны бæсты, бирæ хатт йæхи капеччытæ дæр нывуадзы цыбыр къух рынчынтæн. Уымæн йæ куыст ис Цхинвалы зылды. Уыцы зылд та йæ асмæ гæсгæ къаддæр нæу Тбилисы бирæ районтæй. Фæлæ Дзуццайы -фырт зæрдиæг хæстæг у цхинвайлæггæм».

«Иверия»-йы дарддæр амынд ис, зæгъгæ, газеты уыцы уацы фæстæ Цхинвалы цæрджытæ дохтыр Дзуццайы-фырты кадæн скодтой нæртон куывд. Уырдæм æрцыдысты алы нациты минæвæрттæ: Куывды Дзуццайы-фырт зæрдиаг бузныг загъта цхинвайлаг фæллойгæнджытæн. Уый ныфс баваæрдта, зæгъгæ, адæмы æнæниздзинадæн нæ бахæлæг кæндæн йæ зонындзинадтæ, йæ фæлтæрддзинад.

Цхинвалы Тельманы уынджы дзулуæйгæнæны раз ис Квиникадзеты хæдзар. Йæ бакаст, йæ рæсугъд архитектурæмæ гæсгæ ацы хæдзарæн фæивдзаггæнæн нæй горæты иннæ хæдзæрттимæ. Квиникадзетæй ныр уым ничиуал цæры. Фæлæ цыбыр къух кæй нæ уыдысты, уый бæрæг у. Ацы хæдзары дыккаг уæладзыджы цард, куыста æмæ амард Дзуццаты Уасил.

Уасил паддзахы æфсады службæ кæныны рæстæджы базонгæ Квиникадзеты лæппутæй сæ иумæ. Лæппутæ æфсадæй куы ссæрибар сты, уæд Квиникадзе йемæ рахуыдта йæ хорз æмбал Уасилы Цхинвалмæ. Лæппуйы ныййарджытæ Уасилы бауарзтой сæхи хъæбулау. Радтой йын дыууæ уаты. Дзуццайы-фырт уæттæй иуы цæргæ кодта, иннæйы та хостæ арæзта. Уæды рæстæджы рынчындæттæ æмæ афтектæн ам сæ кой дæр нæ уыд.

Уасил дзæвгар фæкуыста революцийы фæуæлахизы фæстæ азты дæр. Амард 1930 азы. Уæд Цхинвалы ныры поликлиникæ ног арæзт уыд. Иæ бавæрыны агъоммæ Уасилы бахастой поликлиникæмæ. Бирæ хорз ныхæстæ загъдæуыд йæ кадæн. Адæм æмæзмæлд кодтой уынгты. Сæ цæссыг калгæ фæндараст кодтой сæ уарзон дохтыры йæ фæстаг фæндагыл. Дзуттæгтæ та загътой, цæмæй Уасилы мард уæлмæрдмæ ахастаиккой сæ уынгты. Марды фæстæ бирæ адæм ссыд Згъудеры уæлмæрдмæ. Бавæрдтой йæ æртындæс коммунарты цырты тæккæ цур.

1920 азы меньшевикты бурнымæтджынтæ Цхинвалмæ куы æрбабырстой, уæд ирон дзыхæйдзурæг нал уагътой горæты. Уынгты бакодтой хъусинæгтæ, зæгъгæ. ирон адæймаджы чи баууон кæна, уымæн амардзыстæм йæхи дæр æмæ, кæй бамбæхса, уый дæр. Уыцы аз мæлæтдзаг цæф фæкодтой йæ хæдзары дуармæ дæндæгты зынгæ дохтыр Хъуылымбегты Падойы. Сæ хистæр Касрадзе фæстæдæр æрфæсмон кодта уыцы хабарыл, ахæм пайдайы лæг марын нæ хъуыд, зæгъгæ. Æмæ æвзонг лæппу Кесанашвили Сократы арвыста Уасилмæ, цæмæй баххуыс кодтаид Падойæн. Цæрдæг лæппу бахæццæ Уасилмæ. Фæлæ Уасилы къухы нал бафтыд Падойы фервæзын кæныны. Æдас нæ уыд Уасилы цард дæр. Фæлæ йæ сæр хъуыд адæмы æмæ йæ хъахъхъæдтой, æмбæхстой йæ, æвæрдтой йæ. Æмæ фæсмойнаг нæ фесты. Уасил сын дарддæр цæстуарзонæй хос кодта сæ рынчынтæн.

Уыдис хорз адæймæгтæ, лæгау-лæгтæ, фидар удыхъæддыхын адæймæгтæ, уыдис адæймагдзинадæй дзыллæты цæстæнгас сæхимæ чи здæхта, адæмы уарзон æмæ хæлардзинад адджын кæмæн уыд, бирæ ахæмтæ. Уыдоны рухс нæмттæ нын ныр мысын кæны бæстæйы аборы карз уавæр æмæ сыл дзурæм.

Æвæдза, куыд æхсызгон хъæуы абон Чавчавадзетæ, Уасилтæ æмæ уыдон хуызæн раздæры бирæ куырыхон лæгты сæр. Фæлæ ахæмтæ ракургæйæ не сты, ацух сты цардæй, адæмæй. Цымæ ны зæгъинкой нæ ныры карз уавæр æмæ æнæссæрфат митæм бакæсгæйæ. Кæнæ «Иверия» цахæм уацтæ ныммыхуыр кæнид йæ фæрстыл. Уартæ æнусы размæ дард, æнæфæндаг, æвадат, фæстæзад Ирыстонмæ ардта фæндаг æмæ арæх æвдыста адæмы царды хабæрттæ гуырдзыйæ, ирæй. «Иверия» æмæ йæ аразджытæ цард æвдыстой, куыд уыд, раст афтæ. Аслам мæнг æппæлдтытæ никæмæй кодтой. Æмæ ныр та? Ау! Нæ буц фыдæлтæ сæ зонд, сæ фарн семæ ахастой ингæнмæ?

Абоны Гуырдзыстоны сæ сæртæ сдардтой цавæрдæр æнæформалтæ, экстремисттæ æмæ æндæр ахæмтæ. Лæгдзинадæй нæ, хъару, уæздандзинадæй нæ, удгоймагдзинадæй нæ, фæлæ аслам хъæртæй, ура — патриоттæй сæхи хуыцауы цъуппыл сæвæрынмæ чи хъавы, националисмы хъузджы чи абырыд, ахæмтæ сарæх сты къуымты, уынгты, фæндæгтыл æмæ хъыгдарынц куыст, цард, хъыгдарынц адæмы. Æмæ куыст нындзыг, цард размæ нал æгтуырсы. Адæймаг сагъдæй баззад, йæ астæу нал тасы куыстмæ. Рох дзы кæны, закъæттæ, æгъдау æмæ сæ æххæст кæнын кæй хъæуы, уый. Цы йæ хъыгдары, рацарæзт? Æмæ гъа. Рацарæзт рагæй цæуы. Æмбырдтæ, пленумтæ, сесситæ, ныхас, тæрхæттæ бирæ. Аразгæ — пъус. Рацарæзтæн næмa зынынц йæ фæстиуджытæ. Æмæ афтид кæнынц хордзæттæ, къæбицтæ, гуыбынтæ. Дзых дзургæ кæны, къухтæ та — аразгæ. Æмæ къухтæ хъуамæ æууæндой æвзагыл, кæннод йæ коммæ нæ кæсынц. Æмæ, æвæццæгæн, рацарæзт райдайын хъæуы армæй, сæры магъзæй, нæ дзæнæты бадæг фыдæлты рæстдзинадæй, намысæй, лæгдзинад, æнæхинæй кусын æмæ цæрынæй, адæймагдзинадæй, æнæзардæхудтæй.

Адæймагдзинад! Кæм дæ, цы фæдæ? Кæй хай фæдæ? Раздæх цардмæ фæстæмæ, Æгъгъæд уæнт мæрдты кой кæнын, семæ тох кæнын. Удыгæстæн бауырнын кæнæм, нæхи тых, нæхи хъарv, нæхи зондæй кусын æмæ нæрынхъом кæй стæм, уый. Рацарæзтæн байгом кæнæм уæрæх фæндаг æрмæст дзыхы ныхæстæй нæ, армæй дæр.

ДЗУЦЦАТЫ Д.,
Гуырдзыстоны ССР-йы культурæйы сгуыхт кусæг.

ХÆДАХУЫР НЫВГÆНÆДЖЫ РАВДЫСТ

Цæгат Ирыстоны Нывгæнджыты равдыстыты залы байгом хæдахуыр нывгæнæт, адæмон сфæлдыстады Æппæтцæдисон фестивалы лауреат Хетæгкаты Роланды куыстыты равдыст. Нывгæнæгæн æдæппæт ардæм хаст æрцыд 150 уацмысы.

Хетæджы-фырт йæхæдæг цæры Цхинвалы. Уымæн аивады мидæг бæрæг дары йæхи æрмдзæф. Арф æнкъары æрдзы фæзындтытæ, адæмы мидхъуыдытæ æмæ æнкъарæнтæ. Уымæн афтæ særдæмæдзæугæ рауайы йæ алы уацмыс дæр.

Ролланд равдыстмæ цы куыстытæ æрбахаста, уыдон арæзт сты хъæдæй. Аивадон æгъдауæй сты æххæст. Хæдахуыр нывгæнæджы хуыздæр миниуджытæй ну у ахæм: цалынмæ уацмыс йæ зæрдæйы цæхæры не сфыцы, уæдмæ нæ батагъд кæны уый адæмы рæстъмæ рахæссынмæ. Уый тыххæй йын уæлдай фылдæр уарзынц адæм дæр, йæ аивад.

Хетæджы-фырт ныртæккæ йæхи равдз кæны, майы, Мæскуыйы цы равдыст байгом уыдзæн, уырдæм. Ацы бонты та уал йæ куыстытимæ зонгæ кæны нæ республикæйы цæрджыты.

Равдыст уыдзæн 25 æм апрелмæ. Табуафсы, саккаг кæнут ацы курдиатджын хæдахуыр нывгæнæджы-куыстытæ фенынмæ.

Нæ уацхæссæг.

КÆСУТ ÆМÆ ХЪУСУТ

Радио

БЫНÆТТОН ПРОГРАММÆ 10 АПРЕЛЬ. ДЫЦЦÆГ

7.30, 8.25 — Дæ райсом хорз, Ирыстон! 8.55 — Республикон газеттыл афæлгæст. 18.00 — Наукæ—куыстадæн. Хъæууонхæдзарадон наукæты кандидаттæ Е. В. Арутюновайы æмæ Н. А. Мисинкы беседæтæ. 18.25 — «Уарзон æлтæ». Концерт. 18.50 — Хъусынгæнинæттæ, рекламæтæ.

11 АПРЕЛЬ ÆРТЫЦЦÆГ

7.30, 8.25 — Дæ райсом хорз, Ирыстон! 8.55 — Республикон газеттыл афæлгæст. 16.00 — Культурæйы университет. «Людвиг ван Бетховен». 16.52 — Хъусынгæнин æ г т æ. 18.00 — Истор и й ы сыфтæ. Гутнаты Ф. «Геродоты скифаг ныхас». 18.20 — Н. Петровы музыкæ.

12 АПРЕЛЬ. ЦЫППÆРÆМ

7.30, 8.25 — Дæ райсом хорз, Ирыстон! 8.55 — Республикон газеттыл афæлгæст. 18.00 — Стыр Уæлахизы 45 азы бонмæ. Раныхæстæ фронты уæвджыты тыххæй. 18.20 — Комплексон программæ æххæст кæнгæйæ, «Анв дарæсæлхæнджыты бæллиц». «Бесланы хуыйæн фабрик». 18.40 — Концерт.

Телеуынынад

БЫНÆТТОН ПРОГРАММÆ 10 АПРЕЛЬ. ДЫЦЦÆГ

17.00 — Ирыстон абон. 17.20 — «Архайды экран». Нæ равдыстыты фадыл. 17.35 — Ирон æвзаджы урок. 17.50 — Музыкалон Ирыстон. 18.30 — Ирыстон абон. 19.00 — ССР Цæдисы Сæйраг Советы сессийы. ЦТ.

11 АПРЕЛЬ. ÆРТЫЦЦÆГ

17.35 — Ирыстон абон. 17.50 — Рекламæ. 18.00 — Нæ фильмотекæйы фондæй» «Весна на Заречной улице». Аивадон киноныв. 19.30 — Ирыстон абон. 20.00 — ЦТ. «Хæрзæхсæв, сабитæ». 20.15 — Хъусынгæнинæттæ. 20.20 — «Æгас ну, æз дæ хæлар». Цæгат Ирыстонмæ американ скъоладзауты балцы тыххæй. 20.55 — ЦТ.

12 АПРЕЛЬ. ЦЫППÆРÆМ

17.55 — Ирыстон абон. 18.15 — «Крутизна». Цæгат Ирыстоны телеуынынады аивадон киноныв. 19.30 — Ирыстон абон.

КОКАЙТЫ Тотрадз.

УÆД ФЕНЫН РÆСТДЗИНАД

Хуымæтæг хуымгæнæг йæ хуымы кæрон
Фæлладæй куы 'рбады дыууæнзæрастæу,
Уæд мæйрухсы тынтæм йæ цæстыты арфы
Фæуынын æз царды рæстдзинад.
Хуымæтæг фийау лæг хъыз зымæджы фæстæ
Хъызларæй куы стæры йæ фос-дзуг нымадæй,
Уæд хуры ыскастыл йæ цæстыты арфы
Фæуынын æз царды рæстдзинад.
Ныййарæг йæ кæстæрты хурæй куы рай,
Иæ кæстæрты амонд æрвылбон куы уына,
Уæд уыцы ныййарæджы цæстыты арфы
Фæуынын æз царды рæстдзинад.
Хуымæтæг поэтæн йæ зарæджы æлтæ
Иæ адæмы фарнæн куы зæлой— куы 'мбара,
Уæд—'хсæвæй уа-бонæй—йæ цæстыты арфы
Фæуынын æз царды рæстдзинад.
Æрвылбон хъуыддæгты, æрвылбоны царды
Рæстаг лæг фыдæхыл куы кæна уæлахиз,
Уæд цины æхсæрдзæн, уæлхохæй кæлæгау,
Мæ риуыл фæкæлы,
. . . Уæд фенын рæстдзинад.

О ИР, МÆ ИРЫСТОН

О Ир, дæ раны дæ, дæ раны! —
Дæ сæрмæ сау мигътæ æртыхст,
Дæ риуыл их фæзгъæртæ уары,
Фæлæ дын чи хаты дæ рыст?!
Фыдлæг дæ арæнтæм лæбуры,
Иу араеи?—зæрдæмæ йæ хъавд!
Фыдлæг дæ сæрсæфæнмæ суры,
Кæны дын къæхты бын дæ кад.
Дæ бодзты никуы 'ндæвта фидæн,
Дæу дæр ныууагй кодтой зыдæй.
Æхца та тугæй вæййы фиддон.
Уый се 'хсæн иу æмбарæг нæй.
Æвæлмои æхца тæф нæ уадзы,
Пайдайаг нæу, бæркад дзы нæй!
Ныр бадæм иууылдæр мæрдадзы,
Тæрсæм: ныккæлдзæн туджы зæй.
О Ир, мæ Ирыстон, дæ зæнæг—
Тыхджын, ныфсджын æмæ уæндон,
Фæлæ сæ иу зондмæ æркæнæг
Нæй, нæй! Æмæ мæгуыр дæ бон!
О Ир! Фыдæй-фыртмæ—æнамонд,—
Дæ дзых—æмыр, дæ хъуыды—баст,
Дæ тох—уæд искæйы сæрапонд!
Дæхи тыххæй ма иу хатт раст.
Æслæу дæ риуæмбæрц, цæмæй дын
Дæ зонд, дæ хъару уа уынæр
Æмæ дыл мачи цæуа сайдæй,
Æмæ дæм ма кæнæ фыдæх.

Спорт

ФУТБОЛ

Грознамæ æрбацыдысты УСФСР-йы æрыгон футболисты 8 командæйы, 15-аздзыд футболисттæ архайдтой «Фæззæг — Уалдзæг», зæгъгæ, уыцы ерыстыфыццаг бынат бацахсыныл. Цæгат Ирыстоны æрыгæтты командæ «Спартак» (тренертæ Валерий Горохов æмæ Икъаты Виталий) фæуæлахиз æрæвæрын хатты: Воронежы æрыгæтты спортивон скъолайы командæйыл — 1:0, Тамбовы командæйыл — 1:0, æмæ Свердловскы командæйыл — 3:1. Фæлæ фембылд Ярославлы æрыгæттæн 0:1. æмæ бацахста æртыккаг бынат.

Ерысты фæстæ арæхстджындæр læппуты равзæрстой УСФСР-йы иугонд командæмæ. Мах æрыгон футболисттæй йæм бакодтой 42-æм скъолайы ахуырдзауæтæ Вадим Елен æмæ Томайты Вадимы.

ХОРЗ НÆ РАУАД

Ростов-на-Дону уыдысты Советон Цæдисы профессионон боксерты фыццаг ерыстæ. Иннæ боксæй хицæн кæны уымæй, æмæ ам боксертæ хæцынмæ рацæуынц æнæ маскæтæ æмæ майкæтæй. Ерыстæ ахæссынц цыппар раунды.

Ацы ерысты архайдта Карцайы астæуккаг скъолайы ахуыргæнинаг, тренер Руслан Чапановы хъомылгæнинаг Валерий Джаниев. Уый астæуккаг уазы сæмбæлдмæ æрбацыдысты 4 боксæйы. Сæ 3 æрцыдысты Цæгат Ирыстоны. Сæ 2 та — Ростов-на-Дону. Ирыстоны боксæйы 2 æрцыдысты Ростов-на-Дону. Сæ 2 та — Цæгат Ирыстоны. Сæ 3

Хуымæтæг фийау лæг хъыг
зымæджы фæстæ
Хъызларæй куы стæры йæ
фос-дзуг нымадæй,
Уæд хуры ыскастыл йæ цæстыты
арфы
Фæуынын æз царды рæстдзинад,
Ныййарæг йæ кæстæрты хурæй куы
райа,
Иæ кæстæрты амонд æрвылбон куы
уына,

О ИР, МÆ ИРЫСТОН

О Ир, дæ раны дæ, дæ раны! —
Дæ сæрмæ сау мигътæ æртыхст,
Дæ риуыл их фæзгъæртæ уары,
Фæлæ дын чи хаты дæ рыст?!
Фыдлæг дæ арæнтæм лæбуры,
Цин арæн?—særдæмæ йæ хъавд!
Фыдлæг дæ сæрсæфæнмæ суры,
Кæны дын къæхты бын дæ кад,
Дæ бодзты никуы 'ндæвта фидæн,
Дæу дæр ныууæй кодтой зыдæй.
Æхца та тугæй вæййы фиддон.
Уый се 'хсæн ну æмбарæг нæй.
Æвæлмон æхца тæф нæ уадзы,
Пайдайаг нæу, бæркад дзы нæй!

Ныр бадæм ууылдæр мæрдадзы,
Тæрсæм: ныккалдзæн туджы зæй.
О Ир, мæ Ирыстон, дæ зæнæг—
Тыхджын, ныфсджын æмæ уæндон,
Фæлæ сæ иу зондмæ æркæнæг
Нæй, нæй! Æмæ мæгуыр дæ бон!
О Ир! Фыдæй-фыртмæ—æнамонд,—
Дæ дзых—æмыр, дæ хъуыды—баст,
Дæ тох—уæд искæйы сæрапонд!
Дæхи тыххæй ма иу хатт раст.
Æслæу дæ рнуæмбæрц, цæмæй дын
Дæ зонд, дæ хъару уа уынæр
Æмæ дыл мачи цæуа сайдæй,
Æмæ дæм ма уæнда фыдлæг...

ФЫДЫ УÆЗÆГ

Цæрыс уæздан æмæ фырнымдæй,
Фæлæ дын ничи кæны аргъ,—
Дæуыл æвæры алчи саргъ,
Рæхойы дæ æнæуаг дзырдæй.
Бæрзонд кад ферох нс дæ фырттæй,
Сæрибар?—нал сын у зынаргъ
Æмæ хæосынц æлгъысты уаргъ

Фынæй-хъуыды, зæрдæ-лæбырдæй,
Уæздан лæгæн—уæздан йæ мн,—
Дæ уæздан чи 'мбары, кæм и?—
Дæ рну хæрам-маргæй фæхъæстæ.
Цæуыс фыруæзданæй æфхæрд,
Фæлæ ма чи кæна дæ мæт?!—
Цæрæм нæ хъузджыты æмбæхстæй.

УÆ ФАРН

Æназымæй хаст чи 'рцыд, уыцы рухсыбадинаг фысджыты ном дзы арын.

Æнæаххосæй аххосджын та систут.
Уæ зонд—æлвæст, уæ гæнæнтæ—
цыбыр,
Уæ цæрæн дæр, уæ нигæн дæр—
Сыбыр,
Хъысмæты карзæй абон дæр ма
риссут.

Уæвгæ фыддуджы сау æмбæрзæн
ист у—
Æмæ нæм разынд азты фæстæ ныр

Æгъатыр æмæ тугмондаг сæркъуыр
Зæрдæсæттæн дæлимоны нывнстау.
Гадзрахат æмæ хахуырты мæнг дуг
Рæстæй ныккалдта раст адæмты туг
Æмæ нæй хос нæ тыхст æмæ нæ
рыстæн.

Фæлæ куы дзурæм раст æмæ æргом,
Уæд сæрттивдзæн уæ алкæй
сыгъдæг ном,
Уæ фарнæй рухсдæр фндæнмæ
цæудзыстæм.
12.3.89 аз.

х х х

Цардæн нс дыууæ цæсгомы:
Иу дзы Сау у, иннæ—Урс.
Иу дзы сау хъуыддæгтæм хоны,
Иннæ йемæ 'рхæссы рухс.

Сау цæсгомы сау хъуыддæгтыл
Урс цæсгом æфтауы арт,
Сау—къæйных, æмæ кæм сæтты
Халы Урсы рæсугъд цард.

Сауæй Урсы астæу арæн
Лæг цæрæнбонты нæ ары,—
Сты йæ уды кæд æмбæхст?!

Урс фыдтæ куы 'рзилынц уарзтæй,
Сау фыдтæ уæд змæлынц мастæй,—
Æмæ не 'нцайы сæ хæст.

х х х

Æз æнхъæлдтон: фарны дуг
æрцыдис, —
Зонды ныхмæ нал æрлæудзæн тых,
Нал уыдзысты адæмтæ æмных,
Арфæйагæй баззайдзæн нæ Цæдис,
Фæлæ бæстæ стызмæг и, ысфæдис,
Чи кæны хæлар арæнтæ пырх?
Æви уыд нæ хæларад фæлвых
Æмæ хордтам уал азы йæ къæрис?

Æви схылд йæ сау хъоргъæй
мæнгард,
Æмæ сласта кæрддзæмæй йæ
кард,—
Бауæндыд нæ рухс фарнмæ
æвзндын?
Дуджы ивы ногдæргæнгæ дуг...
Ма ныккæлæд ацы зæххыл туг,—
Уд- дзæнгæрæг хорз адæмтæм сиды.

Дзыд футболисттæ архайдтой «Фæззæг — Уалдзæг», зæгъгæ, уыцы ерысты фыццаг бынат бацахсыныл. Цæгат Ирыстоны æрыгæтты командæ «Спартак» (тренертæ Валерий Горохов æмæ Икъаты Виталий) фæуæлахиз æртæ хатты: Воронежы æрыгæтты спортивон скъолайы командæйыл — 1:0, Тамбовы командæйыл — 1:0, æмæ Свердловскы командæйыл — 3:1. Фæлæ фембылд Ярославлы æрыгæттæн 0:1, æмæ бацахста æртыккаг бынат.

Ерысты фæстæ арæхстджындæр лæппуты равзæрстой УСФСР-йы иугонд командæмæ. Мах æрыгон футболисттæй йæм бакодтой 42-æм скъолайы ахуырдзаутæ Вадим Елен æмæ Томайты Вадимы.

ХОРЗ НÆ РАУАД...

Амæй размæ—иу уæгъдибар хъæбысхæстæй дунеон ерысты советон командæ æдзухдæр æрбаздæхт уæлахизимæ. Фæлæ ахатт фæхæрд г. Турнойы. Фембылд гауызы хицæуттæн — Америк — Мæскуыйæ, Хæбæлаты Лери æмæ Гобеджашвили — Тбилисийæ.

ССР Цæдисы иугонд командæйы уæнгтæ дунеон къласы мастер Тогызты Валодя æмæ спорты сгуыхт мастер Хæдарцаты Аслан ацы ерысты нæ архайдтой.

ФЫЦЦАГ ХАТТ

Горæт Барнаулы уыдысты Советон Цæдисы профессион боксерты фыццаг ерыстæ. Иннæ боксæй хицæн кæны уымæй, æмæ ам боксертæ хæцынмæ рацæуынц æнæ маскæтæ æмæ майкæтæй. Ерыстæ ахæссынц цыппар раунды.

Ацы ерысты архайдта Карцайы астæуккаг скъолайы ахуыргæнинаг, тренер Руслан Чапановы хъомылгæнинаг Валерий Джаниев. Уый астæуккаг уæзы сæмбæлд грознайаг спорты мастер Вахит Магомадовимæ. Дыууæйæ дæр хæцыдысты тынг арæхстджынæй, фæлæ сæ ерысты тæрхонгæнджытæ банымадтой æмдысты. Профессион боксы æгъдæуттæм гæсгæ, уый гæнæн нс.

Горæт Магнитогорскы командæ.

Г. ВАСИЛЬЧЕНКО.

«Правдæ»-йы хæлæртты клубы

Красноярскы уыдис «Правдæ»-йы хæлæртты крайы клубы бындурæвæрæн æмбырд. Æмбырды уæвджытæ æрныхас кодтой иугонды уставыл æмæ йæ сфндар кодтой. Фæсидтысты регионы цæрджытæм. Уым фыст сты сæ нысантæ æмæ хæстæ. Æмбырды куысты архайдта фыссæг, ССР Цæдисы адæмон депутат Виктор Петры фырт Астафьев. Клубы коллективон уæнгтæ суæвын бафæндыд завод «Культбытстрой», иугонд «Абаканвагонмаш» æмæ Черниговы комбинат «Искож», трест «Абаканвагонстрой» æмæ æндæртæ. Клубы пъланты — уæлдай ахсджнагдæр æхсæнадон-политикон фарстатæ æвæрын æмæ сыл ныхас кæнын. «Правдæ»-йы редакцион коллективимæ фидар бастдзинад дарын, иугонды хицæрмагонд информацион бюллетень рауадзын, культурондзæвгæгтæнæн мадзæлттæ аразын, газет «Правдæ»-йы бæрæгбæттты архайын.

КЪАМЫ: Виктор Петры фырт АСТАФЬЕВ (галиуæрдыгæй) æмæ газет «Красноярский рабочий»-ы редактор Леопольд Михайлы фырт БАЛАШОВ.

Ф. МЕДВЕДЕВЫ ист къам.
СЦТА-йы фотохроникæ.

11 АПРЕЛЬ, ÆРТЫККÆГ

17.35 — Ирыстон абон., 17.50 — Реклямæ. 18.00 — Нæ фильмотекæйы фондæй» «Весна на Заречной улице». Аивадон киноыв. 19.30 — Ирыстон абон. 20.00 — ЦТ. «Хæрзæхсæв, сабитæ». 20.15 — Хъусынгæнинæгтæ. 20.20 — «Æгасцу, æз дæ хæларæ». Цæгат Ирыстонмæ американ скъоладзауты балцы тыххæй. 20.55—ЦТ.

12 АПРЕЛЬ, ЦЫППÆРÆМ

17.55 — Ирыстон абон. 18.15 — «Критизна». Цæгат Ирыстоны телеуынынады аивадон киноныв. 19.30 — Ирыстон абон. 20.00 — ЦТ. «Хæрзæхсæв, сабитæ». 20.15 — «Отшельник из Айдаре». Телекиноыв. 20.30 — «Мах æмæ экономикæ». Базарады æгъдæутты тыххæй бæрнондзинад фæфылдæр кæныи. 21.00 — ЦТ.

12 АПРЕЛЬ, ЦЫППÆРÆМ

7.30, 8.25 — Дæ райсом хорз, Ирыстон! 8.55 — Республикон газеттыл афелгæст. 18.00 — Стыр Уæлахизы 45 азы бонтæ. Равыхæстæ фронты уæздæуты тыххæй. 18.20 — Комплексон программæ æххæст кæнгæйæ, «Аив дарæсæлхæнджыты бæллиц». «Бесланы хуыйæн фабрик». 18.40 — Концерт.

БОНЫХЪÆД

Гидрометбюро куыд хъусын кæны, афтæмæй 10 апрелы ранæйрæтты уардзæн. Уæлдæфы температурæ республикæйы—15—20 градусы хъарм, горæт Орджоникидзейы —18—20 градусы хъарм.

Боны темæйы фæдыл газет мыхуыр кæны æрмæг экологийы фарстаты тыххæй. Номыры — цыбыр уацхъуыдтæ республикæйы коммунистон знумæ цæттæ кæнины æмæ уалдзыгон-быдыронæ куыстыты тыххæй.

Мыхуыргонд æрцыд æрмæг партийы Орджоникидзейы горкомы пленумæй.

Газеткæсджыты писмоты ныхас цæуы горæтæн ном раттыны фарстайыл.

Номыры — цаутæ фæсарæнтæй, рецензи Лекъты М. чиныг «Судзгæ сæуæхсид»-ыл, спортивон æмæ культурон царды хабæрттæ, æндæр æрмæг.

Редактор ХЪЕСАТЫ В.

ХЪУСЫНГÆНИНАГ

Орджоникидзейы трамвайты-троллейбусты управлени уæлæмхасæн нсы, 8—10 къласы фæуд кæмæн нс, ахæмты трамвай æмæ троллейбус скъæрджыты курсытæм. Трамвай скъæрджыты курсыты æмгъуыд у 5 мæйы. троллейбус—6 мæйы. Иунæджытæн лæвæрд цæуы бынат æмдзæрæны. Стипенди — 100 сомы.

ХЪуыддаг бæлвырддæр базонæн нс Дзанайы-фырты уынджы 37-æм хæдзары—адæмы куыстæвæрыны центры æмæ трамвайты-троллейбусты управленийы — Пашковскийы уынг, 2, тел. 5-63-71.

362015 — ЦИАССР,
г. Орджоникидзе,
Тбилисы уынг, 98.
«Мыхуыры хæдзар»

Телефонтæ:
◆ Редактор — 5-46-36, 5-45-27.
◆ Ред. хæдивджытæ — 5-55-89, 5-35-87.
◆ Бæрнон секретарь — 5-44-37.
◆ Бæрнон сек. хæдивджытæ — 5-46-39.
ХАЙÆДТÆ:
◆ Партион-идеологон куыст — 5-54-36, 5-35-88.
◆ Советон куыст æмæ барад — 5-44-19, 5-35-88.
◆ Индустрион-экономикон — 5-45-31.
◆ Агропромышленнон — 5-37-97, 5-45-16.
◆ Культурæ, ахуырад, наукæ — 5-53-74, 5-44-33.
◆ Спорт, информаци — 5-35-92, 5-53-72.
◆ Писмоты, социалон рæзт — 5-44-57 5-63-19.
◆ Къамисæг, нывгæнæг — 5-56-50.
◆ Тæлмацгæнæг — 5-63-19.
◆ Корректортæ — 5-67-03.
◆ Изæрон редакци — 5-35-71.
◆ Бухгалтери — 5-36-68.

Газет цæуы афæдз
250 хатты, къуыри та—
фондз хатты.
Индекс — 53901.
1

ЕИ 00953.
Бæрзонд мыхуыр.
1,86 мыхуырон сыфы.
Тираж — 23.500
Заказ 198

СЦКП-йы Цæгат Ирыстоны обкомы рауагъдады типографи,
362015, г. Орджоникидзе, Тбилисы уынг, 98.